

**МІЖНАРОДНІ НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ІНТЕРНЕТ-
КОНФЕРЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ**

www.economy-confer.com.ua

Світ економічної науки

Випуск 6

*Збірник тез доповідей
міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції*

17 липня 2018 р.

Тернопіль
2018

"Світ економічної науки. Випуск 6": матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції економічного спрямування. - Тернопіль, 2018. – 75 с.

УДК 330 (063)
ББК 65я431

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей економічної наукової інтернет-конференції «Світ економічної науки. Випуск 6», які оприлюднені на інтернет-сторінці www.economy-confer.com.ua

Наші збірники матеріалів науково-практичних інтернет-конференцій включаються до наукометричної бази даних "РІНЦ / RSCI".

Адреса оргкомітету:
46001, Україна, м. Тернопіль, а/с 71
тел. +380977547363
e-mail: economy-confer@ukr.net

Оргкомітет економічної наукової інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язковим.

ЗМІСТ

Економіка та підприємництво

Доценко Вікторія Юріївна ДОСТУПНІСТЬ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
ЯК УМОВА СТАЛОГО СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ.....6

Пірог Станіслав Вікторович АНАЛІЗ СТАНУ ПТАХІВНИЦТВА В
ГОСПОДАРСТВАХ НАСЕЛЕННЯ.....8

Роїк Оксана Романівна ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА
ПРИКЛАДІ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ.....10

Щербакова Катерина Олегівна К ВОПРОСУ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ
СОВРЕМЕННЫХ МЕТОДОЛОГИЙ УПРАВЛЕНИЯ
ПРОЕКТАМИ В ИТ-СФЕРЕ.....12

Менеджмент. Маркетинг

Ведута Л.Л., Довгань Л.Є. СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ
ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....15

Гевко Володимир Леонідович ВПЛИВ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ
КУЛЬТУРИ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ
ПІДПРИЄМСТВА.....17

Насікан Ніна Іванівна НЕОБХІДНІСТЬ ФУНКЦІОНАЛЬНО-
ВАРТІСНОГО АНАЛІЗУ В ОПЕРАЦІЙНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ
ОРГАНІЗАЦІЇ.....19

Облік, статистика і аудит

Гай Олександр Миколайович, Шпильова Ірина Юрійвна
**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ
ЗАПАСАМИ.....23**

Коваль Любов Віталіївна, Бондарчук Вадим Сергійович
**ОБЛІКОВЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ
ПІДПРИЄМСТВА.....26**

Луцик Юлія Олександрівна
**ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ В СИСТЕМІ
УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ДЕРЖАВНОГО
СЕКТОРА.....28**

Економічний аналіз.

Економіко-математичне моделювання

Дума Людмила Василівна
**THE ROLE DEVELOPMENT IN THE
SOCIAL-ECONOMIC FORECASTING OF THE REGION.....31**

Карлаш Альона Володимірівна
**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У
СФЕРІ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ.....34**

Банківська справа.

Фінанси, грошовий обіг та кредит

Астахова Наталя Ігорівна
**ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВИХ
РИНКІВ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ.....38**

Шапошник Марія Сергіївна
**ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ
СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ.....43**

Податкова система. Бюджетна система.
Правові відносини в економічній системі

***Паливода Таміла Володимирівна* МЕРЕЖЕВА СТРАТЕГІЯ
СПІВРОБІТНИЦТВА ГАЛУЗІ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА
СФЕРИ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ.....47**

Інвестиційно-інноваційні процеси в економіці

***Панков Николай Николаевич* ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ
РАЗВИТИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ РЕСПУБЛИКИ
БЕЛАРУСЬ.....49**

***Уніят Людмила Миколаївна* ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО
БІЗНЕСУ.....54**

Світова економіка та міжнародні відносини

***Литвинов Павло Павлович* ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТЬ ДЛЯ
ВИЗНАЧЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ. СУЧАСНІ
ГЛОБАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ, ЇХ ГЕНЕЗИС ТА
ПРИРОДА. ПЕРСПЕКТИВИ ІСНУВАННЯ В НОВИХ УМОВАХ.....60**

ДОСТУПНІСТЬ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЯК УМОВА СТАЛОГО СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Доценко Вікторія Юрївна

викладач, Львівський університет бізнесу та права

В умовах реалізації стратегічного завдання досягнення сталого соціального розвитку під тиском кризових явищ у всіх соціально-економічних сегментах України особливої актуальності набуває питання забезпечення населення якісними та ефективними послугами з охорони здоров'я. Не зважаючи на певні позитивні зміни, що відбулись унаслідок трансформаційних процесів у сфері охорони здоров'я, досі зберігаються загрозові тенденції, що ставлять під сумнів можливість досягнення соціального розвитку за цим напрямком, а отже – сталого соціального розвитку загалом.

З позицій економічної теорії погодимось з С.В. Дубінським щодо того, що частина медичних послуг має властивості «суспільних товарів», вони є об'єктом колективного споживання (наприклад, санітарно-гігієнічні заходи, пов'язані із запобіганням інфекційним захворюванням); недостатня інформованість споживача щодо ціни, обсягу і якості набутих благ, з одного боку, з іншого – незалежність дій виробників і споживачів; особливої ролі набуває принцип рівності в отриманні медичної допомоги [1, С. 54].

Погодимось з визначенням Л. Бондаревої, котра під доступністю медичної допомоги пропонує розуміти організаційно забезпечену можливість надання своєчасної та кваліфікованої медичної допомоги населенню країни незалежно від географічних, економічних, соціальних, інформаційних, культурних та мовних бар'єрів [2].

На противагу попереднім рокам, коли суб'єктивній оцінці доступності послуг з охорони здоров'я не приділялось достатньо уваги, на сьогоднішній день існують емпіричні дані для аналізу ситуації у цій сфері.

У 2017 р. кількість домогосподарств, у яких хто-небудь із членів протягом останніх 12 місяців потребував медичної допомоги, придбання ліків та медичного приладдя у міських поселеннях склала 98,0%, у

сільських – 96,9%. При цьому, Кількість домогосподарств, у яких хто-небудь із членів протягом останніх 12 місяців при потребі не зміг отримати медичну допомогу, придбати ліки та медичне приладдя у міських поселеннях склала 28,9%, у сільських – 29,3. У абсолютній більшості випадків отриманню медичної допомоги перешкодила висока вартість. Так, придбати ліки через високу вартість не змогли 97,8% (2,0% – не змогли знайти, 0,2% – інші причини); придбати медичне приладдя – 96,6% (1,5% – не змогли знайти, 1,9% – інші причини); відвідати лікаря – 74,0% (відсутність медичного спеціаліста потрібного профілю – 17,1%, черга була занадто довгою – 8,9%); відвідати стоматолога – 98,0% (відсутність медичного спеціаліста потрібного профілю – 1,5%, черга була занадто довгою – 0,5%); зробити протезування – 99,2% (відсутність медичного спеціаліста потрібного профілю – 0,6%, черга була занадто довгою – 0,2%); провести медичні обстеження – 93,0%; отримати лікувальні процедури – 93,1%; отримати лікування у стаціонарі – 98,0% [3, С. 58].

З ключовим значенням фінансово-ресурсної складової у питаннях доступності охорони здоров'я погоджується і Л. Бондарева, котра стверджує, що доступність медичної допомоги обумовлена збалансованістю можливостей держави та медичних ресурсів країни; наявністю та рівнем кваліфікованих кадрів, адекватним фінансуванням галузі, доступним транспортом, можливістю вільного вибору спеціаліста галузі; рівнем громадської освіти з питань охорони здоров'я; раціональним і рівномірним розподілом медичних технологій на конкретній території, якістю медичної допомоги [2].

Отже, що основною перешкодою у доступі населення до сфери охорони здоров'я на сьогодні залишається висока вартість медичних послуг. Доступ до ефективної охорони здоров'я ускладнюється також у зв'язку з відсутністю медичних спеціалістів потрібного профілю, а також організаційними питаннями, зокрема, наявністю черг, що частково є свідченням перевантаженості закладів охорони здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Дубінський С. В. Проблеми забезпечення якості послуг в медичній галузі України. Європейський вектор економічного розвитку. Економічні науки. 2016. № 1. С. 51–59.
2. Бондарева Л. Доступність медичної допомоги населенню: теоретичний аспект. Актуальні проблеми державного управління : збірник наукових праць. Вип. 3 (47). С. 11–14.
3. Самооцінка населенням стану здоров'я та рівня доступності окремих видів медичної допомоги у 2017 році. Київ, 2018. – 148 с.

АНАЛІЗ СТАНУ ПТАХІВНИЦТВА В ГОСПОДАРСТВАХ НАСЕЛЕННЯ

Пірог Станіслав Вікторович

*аспірант кафедри економіки підприємства та управління персоналом,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
м. Чернівці*

Птахівництво, як вид господарювання є популярним в Україні вже значний період часу, що пов'язано з наявністю в домогосподарств доступу до родючої землі, і як наслідок потужної кормової бази.

Проте, варто зазначити, що за останні 10 років значного розвитку зазнали промислові підприємства, що займаються вирощування птиці, що здійснило вплив на структури поголів'я птиці(таблиця 1).

Таблиця 1

Чисельність поголів'я птиці в господарствах населення

	1991	2001	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Поголів'я птиці всіх видів у господарствах населення (тис. гол.)	113137,6	98369,1	93278,5	95035,3	96182,0	98217,3	91257,9	91977,5
Поголів'я птиці всіх видів у всіх категоріях господарств (тис. гол.)	246104,2	123722,0	203839,8	200760,6	214070,6	230289,8	213335,7	203986,2

Частка поголів'я птиці всіх видів господарств населення серед всіх категорій господарств (у відсотках)	45,97%	79,51%	45,76%	47,34%	44,93%	42,65%	42,78%	45,09%
--	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Джерело: Державна служба статистики України [2].

Господарства населення утримують птиці з метою отримання яєць та м'яса, або подальшого перепродажу. Серед птиці абсолютно переважають кури, також представлені качки, кури, індики та перепели. В таблиці 2 представлено поширеність птахівництва в домогосподарствах України.

Таблиця 2

Утримання птиці у сільських домогосподарствах у 2016 році

Домогосподарства з площею землі	0,5 га і менше	0,51–1,00 га	1,01 га і більше
Частка домогосподарств, що утримують птицю (у відсотках)	95,9	96,6	96,0
Наявність птиці в розрахунку на 1 домогосподарство, голів	10,9	15,1	20,2
Розподіл чисельності поголів'я за розміром домогосподарств, %	39,6	29,0	31,4

Джерело: Державна служба статистики України [2].

Варто відзначити, що птахівництво в Україні має значний потенціал розвитку, що пов'язано з історичними, демографічними, географічними та технологічними чинниками.

Список використаних джерел:

1. Latifundist.com [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Полтава, 2017. – Режим доступу: <http://latifundist.com/>.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ, 2017. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

3. Вегнерук Н. П. Стан та перспективи підвищення ефективності виробництва продукції птахівництва / Н. П. Вегнерук, К. М. Васюк. // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – №21. – С. 83–85.

ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Роїк Оксана Романівна

кандидат економічних наук, асистент кафедри туризму, Інститут сталого розвитку ім. В. Чорновола Національного університету «Львівська політехніка», Львів

Актуальність. Проблеми трансформації економіки окремих країн в умовах глобалізації набувають особливого науково-теоретичного та практичного значення з урахуванням сучасних реалій розвитку України. Сьогодні постає необхідність визначення стану зовнішньоекономічних відносин України з країнами СНД, Європейського Союзу. За таких умов саме розвиток туризму під впливом процесів глобалізації та інтеграції пріоритетного значення та стає одним із впливових чинників, від яких залежить зростання економіки, підвищення конкурентоспроможності країни на світових ринках, покращення добробуту населення.

Метою даного дослідження є аналіз змін та оцінка стану зовнішньоекономічних відносин України на прикладі розвитку туристичної галузі, визначення системи заходів щодо реалізації конкурентних переваг та адаптації туристичної галузі України до глобальних змін.

Серед сучасних тенденцій розвитку світового господарства загалом і туристичної галузі як його складової, особливої уваги заслуговують процеси глобалізації. Глобалізація є новим етапом розвитку світу, який характеризується різким прискоренням темпів інтернаціоналізації усіх сфер суспільного життя. Процеси глобалізації на туристичному ринку характеризуються зміною технологій, інтернаціоналізацією ділової активності, модернізацією транспортної інфраструктури, створенням механізму регулювання туристичної галузі [1].

Зокрема, останніми десятиліттями туристична галузь довела свою здатність сприяти соціально-економічному розвитку і створенню нових робочих місць. Представляючи 10% світового ВВП, 7% світової торгівлі і 1 з 11 робочих місць, туризм на сьогодні є важливим соціально-економічним сектором [2]. При цьому враховуючи, що більш ніж 1,2 мільярди людей перетинають кордони у рік, туризм також став суттєвою основою для міжкультурного діалогу, соціальної інтеграції, миру і примирення, а також сталого розвитку. Це знайшло своє відображення в проголошенні Генеральною Асамблеєю ООН 2017 року Міжнародним роком сталого розвитку туризму та включення туризму до 17 цілей сталого розвитку, прийнятих світовими лідерами на період до 2030 року [3].

Актуальним постає питання про роль України на світовому ринку туристичних послуг, яка має всі передумови для інтенсивного розвитку туризму: особливості географічного положення та рельєфу, сприятливий клімат, природний, історико-культурний та туристично-рекреаційний потенціал [4]. В той же час, слід зауважити, що динаміка розвитку галузі в Україні значно відстає від світових тенденцій, про що свідчить незначна частка туристичної галузі в структурі ВВП країни – 1,5-2,5 % [5]. Крім того, минулі 2014-2015 роки після окупації Кримського півострова та введення російських військ на територію Східної України стали не надто сприятливими для розвитку туризму.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, метою трансформації економіки України в умовах глобалізації на прикладі розвитку туристичної галузі є створення умов для конкуренції, активізації внутрішніх джерел соціально-економічного зростання, створення сприятливого соціально-економічного клімату. Внаслідок чого сучасний туризм повинен розглядатися як сфера економіки та життєдіяльності суспільства, яка загалом тією чи іншою мірою інтегрує практично усі галузі. Саме це і повинно стати головним у формуванні нового державного підходу до туризму як галузі, пріоритетний розвиток якої може позитивно вплинути на економічний і соціальний стан країни, стимулювати важливі галузі економіки, сприяти зміцненню позитивного іміджу України на світовій арені.

Список використаних джерел:

1. С. В. Філіппова, О. О. Комліченко, Н. В. Ротань. Оцінка стану економіки України та перспективи її трансформації в умовах глобалізації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sbornik.college.ks.ua/downloads/sbornik1/pdf/21.pdf>
2. Смаль В. В., Смаль І. В. Туризм і сталий розвиток // Вісник ЛНУ, Серія Географічна. – 2005. – Вип. 32. – С. 163-173.
3. Офіційний сайт Світової організації туризму ЮНВТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.unwto.org/content/why-tourism>.
4. Грабовенська С.П. Сучасний стан і тенденції розвитку туристичної сфери в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.newbiznet.com.ua/index.php/ru/articles/80-market/335-2013-07-31-07-08-09>.
5. Статистичний збірник «Туристична діяльність в Україні у 2015 році» / Державна служба статистики України. – К., 2016. – 76 с.

К ВОПРОСУ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ МЕТОДОЛОГИЙ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ В ИТ-СФЕРЕ

Щербакова Екатерина Олеговна

*магистр экономических наук, преподаватель кафедры таможенного дела факультета технологий управления и гуманитаризации Белорусского национального технического университета
(г. Минск, Республика Беларусь)*

Проект в ИТ (англ. project) – это определенный комплекс задокументированных задач, содержащий так называемые «milestones» (распределённый план нагрузки на персонал), сформированные кластеры исполнителей (команду), включающий в себя четко определенные сроки выполнения.

Проектный менеджмент (PM) в ИТ – это направление управленческой деятельности, которое объединяет процедуры, принципы и политику ведения бизнеса. PM включает в себя полный управленческий цикл над проектом – от разработки концепции до завершения проекта. Проектный менеджмент в ИТ-компаниях

предполагает управление всем, что требуется для достижения поставленных целей. Управление IT-проектами – это процесс планирования, организации и разграничения ответственности для достижения конкретных целей компании в области информационных технологий. Основная задача предпринимателя при разработке программ и приложений – это подходящая методология управления. За время существования проектного управления разработано множество различных методологий, позволяющих максимально эффективно реализовывать проекты. Выделим некоторые из них:

- традиционные методологии (Waterfall, CCPM (управление критической цепи проекта), CPM (метод критического пути));
- гибкие (современные) методологии (Agile, Scrum, Kanban, XP (экстремальное программирование), APF (адаптивные рамки проекта));
- процессно-ориентированные методики (Lean, Six Sigma, Lean Six Sigma, процессно-ориентированный PM).

Для эффективного управления IT-проектами сегодня используются современные методологии, позволяющие максимально эффективно реализовывать проекты. Наиболее распространенные из них: Agile, Scrum, Kanban.

Agile – итеративная модель разработки, суть которой заключается в разбиении проектов на маленькие рабочие кусочки (пользовательские истории). Согласно приоритетности задачи решают в рамках коротких двухнедельных циклов (итераций).

Scrum – гибкая методология разработки с нестандартным распределением ролей в команде и уникальной организацией итераций. Scrum, как и другие методы управления проектами, предполагает командный подход, короткие циклы и непрерывное улучшение в процессе работы. Эти принципы реализуются через набор особых ролей, правил, процессов и инструментов, благодаря которым команды производят продукты вдвое быстрее.

Kanban – современная методология, реализующая принцип «точно в срок» и способствующая равномерному распределению нагрузки между членами команды. При данном подходе весь процесс разработки прозрачен для команды. Задачи по мере поступления заносятся в отдельный список, откуда каждый разработчик может извлечь требуемую задачу.

Agile, Scrum и Kanban являются гибкими методологиями и часто применяются в IT-сфере. Выбор и применение той или иной методологии зависит от множества факторов, среди которых: специфика проекта, объем финансирования, субъективные предпочтения, темперамент руководителя и т.д. Применение методологий управления проектами необходимо каждой организации для оптимизации деятельности рабочих (проектных) групп. Основные требуемые принципы использования методологий – адаптивность и гибкость. Каждая методология имеет свои плюсы, минусы и границы применения и только эмпирически можно выработать свои специальные инструменты для учета приоритетов компании.

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ведута Л.Л.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Довгань Л.Є.

кандидат економічних наук, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Ефективна реалізація заходів з формування соціальних умов розвитку економіки України потребує сучасних інструментів, серед яких провідну роль може відігравати інститут корпоративної соціальної відповідальності [1].

Виходячи з особливої значущості питань соціально відповідального управління підприємствами, задекларованих у світовому бізнес-товаристві, вельми важливим є дослідження проблематики розвитку соціальної відповідальності в українському бізнес-середовищі.

Як зазначено у Звіті про розвиток соціальної відповідальності бізнесу в Україні, підготовленому Українською маркетинговою групою для Офісу координатора системи ООН в Україні [2], соціальна відповідальність бізнесу є одним із ключових факторів для побудови ефективного діалогу між Урядом, бізнесом та громадянським суспільством. Ступінь розвитку соціальної відповідальності бізнесу відображає рівень партнерства між компаніями, урядовими структурами та головними дійовими особами громадянського суспільства під час вирішення соціальних проблем та прискорення розвитку суспільства.

Згідно з визначенням Форуму соціально відповідального бізнесу України, соціальна відповідальність бізнесу – відповідальне ставлення будь-якої компанії до свого продукту або послуги, до споживачів, працівників, партнерів; активна соціальна позиція компанії, що полягає в гармонійному співіснуванні, взаємодії та постійному діалозі з суспільством, участі у вирішенні найгостріших соціальних проблем [3].

Важливою складовою соціальної діяльності підприємств є персонал, оскільки створення соціальних умов інноваційного розвитку економіки передбачає перед усім розвиток та ефективне використання людського капіталу, найбільш повного задоволення матеріальних та духовних потреб персоналу.

Сформовані корпоративні норми та моделі поведінки допомагають регулювати відношення робітників до своєї професійно-трудової діяльності, відповідальність за справу, прагнення реалізувати і розвивати особисті здібності, відданість організації, взаємну повагу, довіру та співробітництво між керівниками і підлеглими. Норми таких відносин існують дещо завуальовано і виявляються в ефективній трудовій діяльності та у підвищенні продуктивності праці. Особливий вплив на цей процес має особистість керівника, сила якого в позиції – не тільки моральній, а й соціально-статусній. Побудова міжособистісних відносин на основі поваги чужої гідності, формування позитивної самооцінки підлеглих, виявлення доброзичливості і терпимості створює соціальну комфортність в колективі і впливає на результативність його діяльності.

У багатьох компаніях (незалежно від профілю та сектора) протягом останніх 10 років з'явилися посади віце-президентів з корпоративної соціальної відповідальності. Їхня діяльність часто об'єднує управління персоналом, екологічну політику, внутрішній і зовнішній PR.

Компанії, які серйозно займаються соціальними стратегіями активно впроваджують професійну етику, що зосереджена на широкому спектрі поведінки керуючих і керованих. Організації вживають різні заходи з метою підвищення характеристик етичності поведінки персоналу. До таких заходів відносяться: розробка етичних нормативів, створення комітетів з етики, проведення соціальних ревізій та навчання. Етичні нормативи описують систему загальних цінностей і правила етики і розробляються з метою опису цілей організації, створення нормальної етичної атмосфери і визначення етичних рекомендацій у процесах прийняття рішень.

Список використаних джерел:

1. Звонар В.П. Економічна феноменологія соціальної відповідальності у контексті модернізації суспільства / В.П. Звонар // Людський розвиток в Україні: соціальні та демографічні чинники

модернізації національної економіки: монографія; за ред.Е.М. Лібанової. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім.М.В. Птухи НАН України, 2012. – С. 69–109.

2.Звіт української маркетингової групи для офісу координатора системи ООН в Україні. – Режим доступу: http://www.un.org.ua/files/SURVEY_UKR.pdf

3.Attaining Sustainable Growth Through Corporate Social Responsibility. IBM Institute for Business Value, 2008. – Р. 3. – С. 3–24.

ВПЛИВ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Гевко Володимир Леонідович

*кандидат економічних наук, доцент, Тернопільський національний
технічний університет імені Івана Пулюя*

Розуміння значення організаційної культури у процесі розвитку організації та утримання стійкої позиції на ринку до останнього часу багатьма власниками та менеджментом компаній в Україні були досить контурними. Основний акцент в питаннях підняття рентабельності підприємств завжди був зміщений в сторону модернізації основних фондів і надання значної уваги оптимізації. Однак за останні два роки компанії все більше відчувають вплив нової кризи, що характеризується браком кваліфікованих та досвідчених кадрів. Визначну роль, на сучасному етапі, в ефективності та конкурентоздатності організації починає відігравати рівень самоорганізованості, усвідомленості, чіткого розуміння загальної мети та цілей ключовими командами працівників. Більшість цих факторів формуються лише в умовах сприятливої організаційної культури організації.

Організаційна культура загалом може вирішувати багато проблем топ менеджменту, таких як комунікаційні бар'єри у співпраці, розходження в стилях управління, відмінності в мотивації праці; відмінності в постановці проблем і прийнятті рішень, різноманітність соціальнокультурної компетенції і розвитку персоналу [1]. Ряд українських науковців на даному етапі досліджують сутність та вплив

організаційної культури, процеси та показники результативності підприємств. Над цими питанням працюють Е. Шарапова, В. Кириченко, Г. Дмитренко, С. Оборська, Т. Максименко, З. Шершньова, В. Усачева, Г. Хаєт. Деякі з них у своїх дослідженнях фокусуються саме на зв'язку корпоративної культури з психологією і мотивацією праці [2].

На думку науковця А. Пригожина саме корпоративна культура, як тип організаційної культури, дає можливість об'єднати особисті інтереси працівників безпосередньо навколо основних цілей компанії [3].

Організаційна культура в організації є першоджерелом у формуванні усвідомленості працівниками своєї ролі і впливу на загальні показники результативності і розвитку, які безпосередньо визначають позиції компанії на ринку порівняно з конкурентами. Правильно сформована культура в організації дозволяє працівникам задовольняти все вищі рівні своїх потреб, що у свою чергу суттєво скорочує плинність кадрів, а також дає можливість формувати більш досвідчений, професійний та лояльний до компанії персонал. Визначені правила професійної поведінки також сприяють значному зменшенню кількості конфліктних ситуацій, та надмірної конкуренції між працівниками чи підрозділами.

Тому компанії з чіткою, правильно вибудованою організаційною культурою, за умов однакового доступу до технологій і обладнання, мають суттєві переваги над своїми конкурентами на ринку.

Список використаних джерел:

1. Базарова Т. Ю. Управление персоналом / под ред. Базарова Т. Ю., Еремина Б. Л. / – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ, 2002. – 459 с.
2. Хаєт Г. Л. Корпоративная культура и ценности человека / Хаєт Г.Л., Медведева О. А. – Краматорськ / ДГМА, 2001. – 267 с.
3. Пригожин А.И. Цели и ценности. Новые методы работы с будущим / Пригожин А.И. – М.:МЦФЭР , 2010. – 432с.

НЕОБХІДНІСТЬ ФУНКЦІОНАЛЬНО-ВАРТІСНОГО АНАЛІЗУ В ОПЕРАЦІЙНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Насікан Ніна Іванівна

кандидат економічних наук, Київський національний лінгвістичний університет

Сучасні умови господарювання вітчизняних організацій, характер яких все більше визначають процеси глобалізації, потребують використання суб'єктами ринку найбільш ефективних механізмів конкурентоспроможної діяльності. Одним із важливих напрямків вирішення цього завдання є застосування в операційному менеджменті функціонально-вартісного аналізу як одного з найбільш ефективних методів виявлення резервів економії ресурсів і зниження витрат. Його проведення сприяє досягненню більшої ефективності операційної діяльності організації, зміцненню її ринкової позиції за рахунок поліпшення якості продукції та стандартів обслуговування, посиленню конкурентних переваг на основі виявлення непотрібних або найбільш витратоємних елементів продукту та розробки заходів з мінімізації витрат.

Вивченню проблематики питань щодо сутності та методики використання функціонально-вартісного аналізу присвячено ряд досліджень зарубіжних і вітчизняних вчених, серед яких Х.Велленройтер, К.Друрі, В.Івлев, Р.Каплан, М.Карпунін, Ю.Козак, З.Литвин, Б.Майданчик, Л.Майлз, Н.Моїсеєва, Ю.Соболев, Я.Сосновський, М.Чумаченко, А.Шеремет та ін. При цьому у науковій літературі зустрічаються різні погляди на сутність функціонально-вартісного аналізу, проте всі вчені віддають належне його практичній цінності як важливого засобу досягнення оптимальних пропорцій між якістю виконання певним об'єктом своїх функцій і витратами на їх здійснення та як додаткового резерву перерозподілу ресурсів, що звільнюються в результаті проведення удосконалень.

Так, на думку З.Литвина, функціонально-вартісний аналіз – це евристичний метод виявлення можливостей зниження вартості та поліпшення якості об'єкта, що аналізується як функціонально орієнтована система на всіх стадіях його життєвого циклу [4, с. 8]. Х.Велленройтер відзначає спрямування функціонально-вартісного аналізу на оптимізацію

техніко-економічних параметрів об'єкта [1, с. 37]. Науковці М.Карпунін, Б.Майданчик, Н.Моїсеєва уточнюють таке розуміння і зазначають, що функціонально-вартісний аналіз спрямований на забезпечення суспільно необхідних споживчих властивостей об'єктів і мінімальних витрат на їх прояв на усіх етапах їх життєвого циклу [6, с. 10]. Ю. Козак, Н. Логвінова, А.Козак називають функціонально-вартісний аналіз методом системного дослідження об'єкта (виробів, процесів, структур), спрямованим на підвищення ефективності використання матеріальних і трудових ресурсів [3]. Водночас, Г.Савицька вважає, що функціонально-вартісний аналіз являє собою ефективний спосіб виявлення резервів скорочення витрат, який базується на пошуку найбільш дешевих способів виконання основних функцій об'єкта при одночасному виключенні зайвих [5, с.129]. Найбільш комплексно і актуально формулює основне завдання функціонально-вартісного аналізу в процесі проектування будь-якого виробу Р.Чейз, підкреслюючи, що останнє полягає у досягненні еквівалентних або навіть більших показників досконалості продукції з меншими витратами за умов забезпечення усіх основних функціональних вимог, визначених споживачем [7, с.91]. Тож на основі вищезазначеного можна вважати, що зміст функціонально-вартісного аналізу в операційному менеджменті організації полягає в тому, що кожний елемент витрат, кожну операцію технологічного процесу аналізують з погляду виконуваних ними функцій, і оцінки того, наскільки вони необхідні при виробництві того чи іншого виду продукції. Така оцінка дає змогу уникнути витрат, які прямо не пов'язані з виробництвом продукції, не дають належної віддачі або є гостродефіцитними і їх можна замінити без шкоди виробництву. Отже, застосування функціонально-вартісного аналізу дозволяє комплексно розглянути поєднання всіх елементів операційного процесу, підпорядкувати процес збільшення обсягу продукції завданням раціонального використання ресурсів, оптимізації технології, адаптації продукції організації до нових ринків.

Функціонально-вартісний аналіз дозволяє розглянути основні та допоміжні бізнес-процеси організації з двох сторін. З одного боку – це склад і якість виконання функцій, з другого – витрати на їх реалізацію. При цьому обидві сторони вочевидь становлять єдине ціле, оскільки існує пряма залежність між розміром витрат на реалізацію функцій та якістю виконання цих функцій. Тому завдання функціонально-вартісного аналізу

можна сформулювати як досягнення єдності функціональної та вартісної сторін систем чи процесів шляхом вирішення суперечностей між якістю функцій та витратами на їх реалізацію.

У практиці вітчизняних організацій функціонально-вартісний аналіз поки що не знайшов достатнього розповсюдження. Проте нагальність його використання є очевидною, враховуючи що операційні витрати підприємств складають досить значну частку у порівнянні з результатами їх діяльності. Так, за даними Державної служби статистики України, витрати операційної діяльності підприємств промисловості у 2017 році склали 2 701 966,9 млн. грн., тоді як результати від операційної діяльності становили 179 594,1 млн. грн. [2]. Основними факторами, що стають на перешкоді широкого розповсюдження та популяризації методики функціонально-вартісного аналізу, є слабке уявлення про механізм дії аналізу, недоступність інформації щодо практичного застосування методу, несприйняття його універсального характеру, який розкриває можливості структурування функціональних завдань підрозділів організації, виділення основних етапів робіт для досягнення поставлених цілей та зменшення рівня невизначеності умов прийняття управлінських рішень на стратегічному напрямку діяльності.

Напрями подальшого дослідження вищезазначеної проблематики пов'язані з удосконаленням алгоритму застосування функціонально-вартісного аналізу не тільки під час модернізації продукції, не тільки на стадії розробки і проектування нових виробів або при вдосконаленні технологічних процесів, а і також для організації і управління всім операційним процесом.

Список використаних джерел:

1. Велленройтер Х. Функціонально-стоимостной анализ в рационализации производства/ Х. Велленройтер. – М.: Экономика, 2004. – 346 с.
2. Державна служба статистики України – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Козак Ю.Г. Функціонально-вартісний аналіз в удосконаленні організаційної структури управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства [Електронний ресурс] / Ю.Г. Козак, Н.С. Логвінова, А.Ю.Козак // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 1

(11). – С. 83-89. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n1.html>.

4. Литвин З.Б. Функціонально-вартісний аналіз: навчальний посібник/ З.Б.Литвин. – Тернопіль: Економічна думка, 2007. – 130 с.

5. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб./ Г.В.Савицька. – 2-ге вид, випр. і доп. – К.: Знання, 2005.– 662 с.

6. Справочник по функционально-стоимостному анализу / А.П.Ковалев, Н.К. Моисеева, В.В.Сысун и др.; под ред. М.Г.Карпунина, Б.И.Майданчика. – М.: Финансы и статистика, 1988. – 431 с.

7. Чейз Р.Б. Производственный и операционный менеджмент: пер. с англ. – 10-е изд./ Р.Б.Чейз, Ф.Р.Джейкобс, Н.Дж.Аквилано. – М.: ООО «И.Д.Вильямс», 2007. – 1184 с.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ

Гай Олександр Миколайович

*кандидат економічних наук, доцент кафедри «Бухгалтерський облік»,
Центральноукраїнський національний технічний університет*

Шпильова Ірина Юріївна

магістр, Центральноукраїнський національний технічний університет

Українські підприємства в сучасних умовах господарювання потребують чітко визначеної гнучкої системи заходів, спрямованих на забезпечення та вдосконалення управління господарською діяльністю. Найбільш важливим елементом управління господарською діяльністю виступає бухгалтерський облік, раціональна організація якого є передумовою ефективного управління підприємством.

Виступаючи ланкою зв'язку між господарською діяльністю та особами, які приймають рішення, бухгалтерський облік: по-перше, вимірює господарську діяльність шляхом реєстрації даних про неї для подальшого використання; по-друге, обробляє дані та інтерпретує їх таким чином, щоб вони набули практичної корисності; по-третє, передає у вигляді звітів інформацію тим, хто використовує її для прийняття управлінських рішень. Таким чином, дані про господарську діяльність є входом до системи бухгалтерського обліку, а інформація для осіб, що приймають рішення, – виходом з неї [1]. За окремими оцінками «облік як одна із функцій управління незалежно від форм власності й типу економічних відносин обслуговує управлінський процес, створюючи понад 80 % інформаційної бази управлінських рішень, що приймаються» [2].

Одним з найважливіших об'єктів управління є виробничі запаси підприємства, які є складовою частиною групи матеріальних ресурсів, що формують виробничі ресурси. Виробничі запаси – це активи, які використовуються для подальшого продажу, споживання під час

виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також управління підприємством. Для нормального функціонування підприємства конче потрібно, щоб учасники, приймаючи рішення, мали достовірну інформацію про майно, фінансове становище, результати діяльності. Таку інформацію надає тільки бухгалтерська система обліку, оскільки бухгалтерський внутрішньо-осподарський облік визначається як облік для задоволення інформаційних потреб керівництва певного підприємства та його підрозділів [3].

Загалом ефективне управління виробничими запасами має на меті: зменшення виробничих втрат через дефіцит матеріалів, прискорення оборотності цього елемента оборотних активів, зведення до мінімуму надлишків запасів матеріалів, зниження ризику старіння й псування матеріалів, зниження витрат на збереження виробничих запасів.

Відомо, що ефективність управління діяльністю виробничого підприємства зумовлена якістю інформації, що є в розпорядженні управлінців. Функції управління такі, як організація, планування, облік, аналіз, регулювання і контроль взаємодіють і частково переходять одна в одну. Так, організація полягає у формуванні та визначенні основних завдань, принципів та методів управління запасами. Планування забезпечує розрахунок оптимальних розмірів для досягнення поставлених цілей. Виявлення витрат та визначення їх розміру здійснюється у процесі обліку.

Контрольна функція полягає у перевірці правильності проведених розрахунків і виявленні відхилень фактичних обсягів від норм, планів, кошторисів. Для встановлення причин відхилень проводять факторний аналіз, що дає змогу визначити, через які чинники виникли відхилення, визначити ступінь цих чинників на результативні показники. Функція регулювання здійснює пошук альтернативних шляхів для отримання оптимального результату. Облік і аналіз повинні забезпечувати оперативну інформацію для здійснення функції контролю та аналізу.

Отже, необхідною передумовою ефективності управління виробничими запасами на підприємстві є інтеграція всіх його функцій, які здійснюються різними службами підприємства. Бухгалтерська служба займає виняткове місце в управлінні запасами, оскільки бухгалтерський

облік дозволяє реалізувати зворотній зв'язок в системі управління, тобто рух інформації від об'єкта до суб'єкта управління, без чого неможлива реалізація функцій управління.

Для теми дослідження традиційним є підхід до господарського обліку, як системи оперативного, статистичного та бухгалтерського обліку, то по відношенню до виробничих запасів особливо актуальним крім бухгалтерського слід вважати оперативний.

Основний критерій якості інформації, необхідної для управління, - її оперативність. За допомогою фінансової звітності, яка складається на підставі даних бухгалтерського обліку, можна проаналізувати результати минулих подій і підготувати інформація для прийняття майбутніх рішень. Для прийняття тактичних та оперативних управлінських рішень важливе значення мають дані оперативного обліку щодо виконання виробничих завдань, використання матеріальних ресурсів.

Отже, базою для формування інформаційного забезпечення управління виробничими запасами є оперативний (оперативно-технічний) та бухгалтерський облік, як складники системи господарського обліку підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : [підручник] / [Ф. Ф. Бутинець та ін.] ; під заг. ред. [і з передм.] Ф. Ф. Бутинця. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2009. – 912 с.
2. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : [навч. посіб.] / В. В. Сопко. – К. : КНЕУ, 2006. – 526 с.
3. Сопко В.В. Бухгалтерський облік – базовий інструмент державної регулювальної політики забезпечення фінансово-економічної стабільності та економічного розвитку / В.В. Сопко, В.В. Сопко // Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. – 2012. – Т. 133. – С. 115–125.

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Коваль Любов Віталіївна

*кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку
Вінницький національний аграрний університет*

Бондарчук Вадим Сергійович

*магістрант факультету обліку та аудиту, Вінницький національний
аграрний університет*

Основою стійкого росту та фінансової стабільності кожної організації виступає їх власний капітал. Основним джерелом де зберігається та систематизується необхідна інформація є бухгалтерський облік. Питання обліку та відображення в звітності власного капіталу на сучасному етапі розвитку ринкової економіки відносяться до найбільш важливих економічних проблем, дозволяючи внутрішнім і зовнішнім користувачам бухгалтерської звітності визначити фінансові можливості підприємства на короткостроковий період та довгострокову перспективу [1]. Ця проблема пов'язана з відсутністю чіткого механізму облікового забезпечення управління власним капіталом підприємства. На сьогодні підприємства аграрного сектору економіки перебувають у групі ризику, що спричинено залежністю результатів діяльності від природніх умов.

Резервний капітал фактично є запасним фінансовим джерелом, що створюється як гарантія безперебійної роботи товариства і дотримання інтересів третіх осіб. Чим більший резервний капітал, тим більшу можливість маневру одержує керівництво підприємства при подоланні збитків [2]. Тому для усіх сільськогосподарських підприємств, не залежно від їх виду, доцільно формувати резервний капітал.

Проте на сьогодні формування резервного капіталу підприємства має більш теоретичний характер ніж практичний, що є методологічною проблемою бухгалтерського обліку резервного капіталу. Тому необхідно теоретичну частину формування резервного капіталу підтверджувати практичними діями. Навіть за умови реального а не фіктивного формування резервного капіталу сума грошових коштів, що його

забезпечує, вивільнена з обороту та не приносить економічних вигід. В зв'язку з цим слід розміщати резервний капітал підприємства на окремому депозитному рахунку на договірних основах (з можливістю дострокового отримання депозитного вкладу), шляхом перерахування належної суми з кредиту рахунку 311 на дебет рахунку 313 (поточний депозитний вклад) або дебет рахунку 18 (довгостроковий депозит), який має бути недоторканим до моменту настання певної події з метою подолання наслідків якої створювався капітал. В такому випадку резервний капітал буде не тільки фактично зарезервованим, але й зможе приносити додаткові надходження на підприємство у вигляді відсотків за депозитом. При цьому поповнення резервного капіталу за рахунок прибутку підприємства відображається за дебетом рахунку 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді» та кредитом 43 «Резервний капітал» [3].

Отже, належне облікове забезпечення управління власним капіталом в частині його резервної складової сприятиме формуванню інформаційного простору, що якісно впливатиме на прийняття ефективних та вчасних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Боднарчук А. В. Сутність власного капіталу як об'єкта обліку та аналізу / А. В. Боднарчук // Ефективна економіка. – 2013. – №8 : [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2234>
2. Левченко О.П. Вплив структури власного капіталу при формуванні облікової політики в частині обліку власного капіталу акціонерного підприємства / О.П.Левченко : [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal//soc_gum/znptdau/2012_2_6/18-6-10.pdf
3. Коваль Л.В. Резервний капітал як внутрішній страховий фонд підприємства: формування та облік / Л.В. Коваль // Економічні науки. Серія “Економіка та менеджмент”: збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. – Випуск 9 (34). Частина 2. Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор Герасимчук З.В. – Луцьк, 2012. – С.193-198.

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРА

Луцик Юлія Олександрівна

*кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансового забезпечення
військ, Військовий інститут Київського національного університету імені
Тараса Шевченка*

Однією з головних умов ефективного та якісного функціонування суб'єкта державного сектору є дотримання встановлених вимог ведення бухгалтерського обліку. Усі господарські операції, які відбуваються, повинні підтверджуватись документально. Нагадаємо всім відоме визначення: бухгалтерський облік – процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

Документування господарських операцій, їх подвійний запис на рахунках бухгалтерського обліку забезпечує відображення і облік всіх господарських процесів і явищ, що мають місце в діяльності суб'єкта державного сектору. Слід зазначити, що існують випадки коли облікові дані не відповідають дійсності. Є ряд господарських процесів, які не піддаються повсякденній реєстрації і документуванню в момент їх здійснення. Так наприклад: випаровування, всихання, недотримання умов зберігання, порушення правил експлуатації, факти розкрадання. Основними причинами виникнення розбіжностей можуть бути: природні втрати, пересортиця, нестача, крадіжка, звичайна безгосподарність. Відповідно наявність таких фактів викривляє результати використання активів та стан зобов'язань, дані системи підсумкових показників, які всебічно характеризують господарську і фінансову діяльність.

Саме, проведення інвентаризації дає можливість отримати точну і актуальну інформацію, без якої такий елемент методу бухгалтерського обліку як баланс втрачає свій сенс, а фінансова звітність вважається недійсною.

Інвентаризація, як один з елементів методу бухгалтерського обліку тісно взаємодіє з оцінкою, калькуляцією, подвійним записом, балансом. Оцінка і калькуляція базуються на документації. В системі елементів методу бухгалтерського обліку інвентаризація має певну самостійність і

незалежність. В ієрархічній системі цей елемент як засіб контролю може зайняти будь-яке місце після документації. В свою чергу, в практичному аспекті, інвентаризація впливає на всю систему бухгалтерського обліку.

Відповідно перевірка даних обліку і фактичних залишків здійснюється за допомогою інвентаризації, яка проводиться з використанням певної сукупності способів і прийомів, які забезпечують її організацію і раціональне проведення. Актуальність досліджуваної теми визначається на сьогодні тим, що завдяки проведенню інвентаризації підтверджується достовірність даних і їх обґрунтованість (законність). Основна мета інвентаризації актив та зобов'язань є – перевірка і документальне підтвердження їх наявності, стану, відповідності критеріям, тобто забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

В ході проведення інвентаризаційного процесу вирішуються наступні питання: виявляється фактична наявність активів та перевіряється повнота відображення зобов'язань, коштів цільового фінансування, витрат майбутніх періодів; встановлюється лишок або нестача активів шляхом зіставлення фактичної їх наявності з даними бухгалтерського обліку; виявляються матеріальні цінності, які частково втратили свою первісну якість та споживчу властивість, застарілі.

Отримана в ході інвентаризаційного процесу системна інформація – є запорукою та надійним гарантом упевненості у правильності та ефективності організації господарського механізму. Необхідність вільно оперувати інформацією про фактичний стан справ є – першочерговою задачею суб'єкта державного сектору з метою якісного управління і прийняття рішення, що вимагають сучасні умови і методи господарювання.

Але все ж таки постає питання: яке ж значення інвентаризації в практичній складовій, точніше сказати в управлінській діяльності суб'єкта державного сектору? Належним чином організований бухгалтерський облік дозволяє фіксувати данні і слідкувати за змінами в господарській діяльності суб'єкта державного сектору, своєчасно повідомляти як про позитивні тенденції, так і про негативні явища, на підставі чого приймаються управлінські рішення. Інвентаризація, в свою чергу, спостерігає за процесом обліку і контролює правильність показників фінансової і господарської діяльності на основі яких приймаються

управлінські рішення. Зауважимо, що економічно необґрунтовані рішення керівництва можуть задати шкоду або мати невиправні наслідки для діяльності організації. Відповідно за умови своєчасного і якісного проведення інвентаризації – можливо отримати гнучку інформацію для прийняття оптимальних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс.
2. Закон України від 16.07.1999р. №996-XIV „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”.
3. Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 року № 879 „Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань”.
4. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: [підручник] / Ф. Ф. Бутинець. – [Вид. 2-ге, доп. І перероб.]. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 640 с.

THE ROLE DEVELOPMENT IN THE SOCIAL-ECONOMIC FORECASTING OF THE REGION

Дума Людмила Василівна

*аспірант кафедри економічної кібернетики та інформатики,
Тернопільський національний економічний університет*

The transition from centralized planned economic management to market economic relations calls for the development and application of new forms of public administration at the regional level.

The results of forecasting are used by the state authorities of the regions of Ukraine when adopting various managerial decisions aimed at overcoming the existing problems. The very process of forecasting contributes to the organization of constructive interaction between science, business, public organizations and regional authorities, the formation of agreed views on the problems and prospects of the region.

Forecasting is very important in the theoretical aspect as it is a kind of catalyst for conducting numerous studies, improving their methodology.

The problems of regional forecasting are revealed in the works of many well-known foreign and domestic scientists. Research results have created the basis for forecasting. At the same time, a number of issues for developing forecasts of socio-economic development of the regions remains unresolved.

The scientifically grounded forecasting system has not been created yet. The common methodological approaches to the development of forecasting systems are not formed or implemented. An algorithm, technology and organization of their training are violated. Applicable toolkit does not match the types of forecasts.

The purpose of the study is to develop and substantiate scientific and practical recommendations for improving the methodological provision of socio-economic forecasting in the Podillya economic region.

Podilskyi economic region occupies an advantageous central territorial location in the Southwest of Ukraine [4]. This region makes a significant share of gross additional production, especially agricultural, in the total production of our country.

In spite of favorable climatic and natural-resource conditions, namely the location of the economic region, in recent years there has been a significant decline in the level of social and economic development, in particular: the volume of housing construction, the introduction of health facilities and educational institutions have decreased; the provision of retail space, services for public catering and consumer services decreased; the number of places in recreation facilities, the frequency of visits to theaters and cinema has decreased. Particularly unsatisfactory are these trends in rural areas and in small towns with a single-branch structure of production.

The Podilsky economic region is significantly behind the all-Ukrainian level of per capita incomes. Accordingly, there are less money and savings for citizens, accounting for only 55% of the average per capita cost and savings in Ukraine [3].

In the region, low wages and a significant part of the able-bodied population are not employed in social work.

As already mentioned, agricultural production prevails in a certain economic region and, undoubtedly, this region has high potential opportunities for efficient development of the economic complex.

However, in the region there are a number of acute problems of a complex nature that require a priority solution.

The most important problem is the loading of production capacities in the region and a sharp decline in unemployment, which in the region exceeds 14% [2]. This requires appropriate investment to create new jobs, upgrade and modernize outdated equipment, and enhance innovative activity in the region.

To date, innovation activity in the region is characterized by a reduction of public spending on research, its depreciation under the influence of inflationary processes. Particularly reduced costs related to the leading areas of specialization in the region, which should be the focus of attention. The latter include the development of measures to prevent a structural crisis, the development of multidisciplinary agriculture, the agro-industrial complex as a whole and production, social and market infrastructures on a scientific basis.

The first priority in the study should be minimization of negative impact on the environment, introduction of new energy saving and resource-saving technologies, development of environmentally oriented energy, in particular, the use of additional energy resources of small rivers, wind, biogas, mobile thermal power stations, etc. [5].

The problem that needs to be solved in the regions of the region is the preservation and increase of the fertility of agricultural land and, first of all, arable land. This problem is due to the fact that highly intensive agricultural use of land is often accompanied by a violation of scientifically grounded agrotechnical methods, failure to crop rotation, insufficient fertilization under cultivated crops, limited liming of acid soils, insufficient control of soil erosion. All this negatively affects agricultural productivity all this negatively affects the productivity of agricultural land, worsens the balance of organic substances in grants, leads to their oxidation and reduced yields [1].

Reform and restructuring of economic activity should first of all be aimed at the comprehensive development of farming and effective forms of collective farming in the countryside, taking advantage of cooperation, taking into account the necessary level of agricultural machinery mechanization.

In the perspective of economic development of the Podillya region, the following should be priorities:

- effective monitoring for improvement of the ecological situation;
- development and expansion of foreign economic relations;
- formation of a territorially integrated macroeconomic economic complex of the region;
- the social orientation of the reforms and raising the standard of living of the population are correctly expressed;
- creation of opportunities for self-financing development of basic industries through reinvestment.

References:

1. Godoviz AV Strategic models of functioning of agricultural enterprises in the market conditions // Management of modern organization: experience, problems and perspectives: materials of the day-time internship. science-practice conf. / Ed. O.P. Mamchenko, O.V. Kozhevina, LI Peter's - Barnaul: View of the Alt. Un-th, 2016. - P. 266-274.
2. Gutsulyak G.D. Social-economic and environmental problems in Ukraine and directions for their solution // Social-economic research in the transition period. Natural-resource potential in the system of spatial development. - L .: IRD NAS of Ukraine, 2014. - P. 50-55.

3. Vasilenko V.N. Architecture of the Regional Economic Space: Monograph / NAS of Ukraine. Institute of Economic and Legal Studies. - Donetsk: OOO South-East, LTD., 2006 - 311 p.
4. Ukraine 2020. Strategy of National Modernization. / Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine. [Electronic resource] - Access mode: http://civic.kmu.gov.ua/consult_mvc_kmu/consult/old/show_fullbill/956.
5. Leontiev V. Interdisciplinary analysis of the impact of the structure of the economy on the environment / V. Leontiev, D. Ford // Economics and Mathematical Methods. - 2012. - Vol. VIII. - Whip 3. - P. 370-400.

Науковий керівник: Буяк Леся Михайлівна, доктор економічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики та інформатики Тернопільського національного економічного університету

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРІ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Карлаш Альона Володимірівна

слухач магістратури, Тернопільський національний економічний університет

Сучасний етап розвитку сфери банківських послуг, протікає в умовах загострення конкуренції і кризових явищ на світовому грошово-фінансовому ринку та характеризується такими основними тенденціями як підвищення ролі інноваційних технологій, збільшення обсягу, різноманітності банківських послуг, підвищення частки інноваційних технологій, формування нових сегментів ринку обслуговування населення.

Інформаційні технології настільки вплинули на розвиток банківських послуг, що процес вдосконалення платіжної системи є по суті неперервним та дозволяє вітчизняним банкам удосконалювати, підвищувати ефективність послуг, що надаються, створювати конкурентні переваги, зміцнювати своє становище на ринку.

Сьогодні банки у своїй діяльності використовують різні інновації. До їх числа можна віднести: розробку стратегій банківського менеджменту; розробку нових банківських продуктів і послуг;

дослідження тенденцій впровадження інформаційних технологій у банківську діяльність; технологічні процеси використання інновацій [1].

Поняття інноваційних технологій у сфері банківських послуг немає чіткого визначення у науковій літературі, а тому необхідно розібратися в змісті термінів «інновації», «технології», «послуги», «продукти».

Банки та його клієнти зацікавлені в постійному вдосконаленні процесів обслуговування. Тому важливо розглянути докладніше філософію інновацій в контексті поступового покращення взаємовідносин між клієнтом і банком з метою підвищення лояльності клієнтів банку. Поступові поліпшення (кайдзен підхід) - це японська філософія або практика, яка фокусується на безперервному вдосконаленні процесів виробництва, розробці допоміжних бізнес-процесів і управління, а також всіх аспектів життя організації. [3]

Професор О.С. Віханський дає таке пояснення кайдзен підходу: «щоденні поліпшення не вимагають серйозних фінансових витрат. Для здійснення кайдзен всього-то й потрібно, щоб люди використовували свій розум і концентрували увагу на виконуваних роботах. При цьому процеси кайдзен часто непомітні або ледь помітні, а їх результати рідко виявляються відразу. Глобальні ж інновації завжди вимагають великих інвестицій для покупки нових технологій, обладнання» [2].

Макроекономічний аналіз розмежовує насамперед такі поняття, як товари і послуги, на відміну від прийнятого в банківській практиці розмежування банківських продуктів і послуг. Послуги відрізняються від товарів тим, що вони реалізуються в процесі їх надання, а товари спочатку випускаються, а потім реалізуються.

Для визначення економічного змісту «інноваційних технологій в сфері банківських послуг» необхідно розуміти, що таке в цілому сфера банківських послуг з точки зору термінології та сучасної практики.

Якщо розглянути особливості в сприйнятті нового продукту, послуги або банківської операції на перший погляд стає очевидним розуміння розмежування цих понять. Однак, слід зауважити, що банківський продукт, хоча і має товарну форму, по суті, являє собою послугу, оскільки реалізується тільки в процесі його надання (продажу).

Термін «технологія» першим ввів у науковий обіг німецький учений І. Бекман з метою розкласти на елементи процес виготовлення будь-якої деталі у виробництві, виокремити певний результат у домашньому

господарстві. Інакше кажучи, технологія - це послідовний опис дій, які необхідно провести для отримання результату.

В ході глобалізації процеси автоматизації були запущені в усі сфери життя суспільства і стали його складовою. Таким чином, в більшості випадків будь-яка нова технологія супроводжується впровадженням в стандартний технологічний процес інформаційно-інтелектуального забезпечення, що базується на досягненні науково-технічного прогресу. Тому, технологію необхідно розглядати не як окремих процес досягнення певного результату, а комплексно. Технології базуються на досягненнях науково-технічного прогресу. Це способи, прийоми, методи, отримані досвідченим або інтелектуальним шляхом, спрямовані на підвищення ефективності при задоволенні потреб у вирішенні певних завдань.

Отже, технологічні інновації в сфері банківських послуг - це результат інтелектуальної діяльності банківської спільноти в умовах науково-технічного прогресу, система комерційних, операційних і комунікативних відносин банку з клієнтом з продажу нових банківських продуктів, надання супутніх послуг, що сприяє безперервності платіжного обороту та отриманню максимальної економічної вигоди.

Список використаних джерел:

1. Веселий І.О. Проблеми оцінки якості діяльності банків України [Електронний ресурс] / І.О. Веселий // Регіональна банківська конкуренція: проблеми дефініції і оцінювання. – 2010. - № 12. Режим доступу:
http://www.rusnauka.com/1_NIO_2012/Economics/15_98507.doc.htm.
2. Виханський О.С. / Матеріали інтерв'ю журналу «Свой бизнес» // О.С. Виханський. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : [Електронний ресурс] / – Режим доступу : www.mybiz.ru
3. Вікіпедія [Електронний ресурс] . Режим доступу:
<https://uk.wikipedia.org/wiki>
4. Мордань Є. Ю. Особливості сучасного стану державного регулювання банківської діяльності / І. І. Д'яконова, Є. Ю. Мордань // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. пр. ; Вип. 31 / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2011. – С. 45–54.

5. Онопрієнко Є. Ю. Проблемні аспекти розвитку банківської системи України в контексті глобалізаційних процесів / Є. Ю. Онопрієнко // *Materialy VI Miedzynarodowej naukowii-praktycznej konferencji "Naukowa przestrzec Europy – 2010" (07–15 kwitnia 2010 roku) Volume 1. Ekonomiczne nauki.: Przemysl. Nauka i studia.* – С. 36–38.

Науковий керівник: Буяк Леся Михайлівна, доктор економічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики та інформатики Тернопільського національного економічного університету

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

Астахова Наталя Ігорівна

кандидат економічних наук, Одеський національний економічний університет

Глобалізація (globalization) за своєю сутністю є вища ступень інтернаціоналізації. Вона перетворює світове господарство на єдиний ринок товарів, послуг, капіталів, робочої сили. Глобалізація являє собою процес швидкоростучих взаємозв'язків та взаємозалежності між національними ринками товарів та фінансовими ринками.

Процеси інтернаціоналізації, які почалися ще у 17-19 століттях, були значно посилені у ХХ столітті діяльністю транснаціональних корпорацій та банків і прийняли форму глобалізації та призвели до формування єдиного світового економічного простору, який існує також у формах світового виробничого-інвестиційного, торгівельного, технологічного, соціального та фінансового простору, в якому важливішу роль відіграє світовий фінансовий ринок.

До числа найважливіших характеристик глобалізації економіки відносять зріст транскордонного руху капіталу.

Поява у 1980-х рр. світових фінансових центрів у Нью-Йорку, Лондоні, Цюриху, Токіо викликала формування світової фінансової мережі, в основі якої був світовий фінансовий ринок.

Масштаби посилення і зміцнення ролі світового фінансового ринку постійно зростають. Питання глобалізації фінансових ринків набуває все більш актуальності. У результаті глобалізації фінансових ринків відбуваються процеси, що породжують як широкі можливості країн до залучення вільних фінансових ресурсів, так і послаблює розвиток національних ринків. Питання нестабільності розвитку національних ринків стає перед країнами де є нерозвиненість та невизначеність системи регулювання фінансового ринку. Це приводить до нерівномірності розподілу грошових потоків, інвестицій між регіонами із різним ступенем розвитку. Міжнародний рух капіталу відзначається високим ступенем

мобільності та мінливості, що є одним із надважливих чинників фінансової нестабільності.

Важливішою ціллю глобалізації фінансових ринків є вільний рух капіталів до економіки будь-яких країн, підвищення ефективності вкладень шляхом мінімізації витрат, збільшення прибутковості та зменшення ризику за допомогою нових фінансових технологій та фінансових інструментів.

Більш конкретизоване формулювання фінансової глобалізації наведено в праці Стукало Н.В.: це «...вільний та ефективний рух капіталів між країнами та регіонами, функціонування глобального ринку, формування системи наднаціонального регулювання міжнародних фінансів, реалізація глобальних фінансових стратегій ТНК та транснаціональних банків» [1, с. 82].

В Українській економічній енциклопедії зазначено, що глобалізація – категорія, яка відображає процес обміну товарами, послугами, капіталом та робочою силою, що виходить за межі державних кордонів і з 60-х рр. ХХ ст. набуває форм постійного і неухильно зростаючого міжнародного переплетіння національних економік [2].

Глобалізація фінансових ринків – процес стирання кордонів між національними ринками, інтеграції фінансових інструментів, учасників ринку, органів регулювання, механізмів торгівлі цінними паперами стандартизації правил і т. п. [3]

В основі глобалізації фінансових ринків, відмічають аналітики фінансових ринків, лежить взаємозв'язок явищ таких як:

- технічний прогрес, який дозволяє здійснювати міжнародні фінансові операції у режимі реального часу та значно скоротити витрати транспорт та комунікації;

- зростаюча конкуренція між кредитними та фінансовими установами на фінансових ринках внаслідок значного розвитку інформаційних технологій і телекомунікацій;

- реструктуризація кредитних і фінансових установ шляхом їх злиття та поглинання як наслідок зростаючої конкуренції між ними;

- широка інтернаціоналізація бізнесу через посилення транснаціонального характеру діяльності корпорацій;

- послаблення жорсткого контролю щодо здійснення міжнародних угод, пов'язаних з рухом капіталу фондових бірж як в індустріальних, так і в інших групах країн;

- макроекономічна стабілізація і реформи в ряді країн, що розвиваються, і країн з перехідною економікою, які створили сприятливий клімат для іноземних інвесторів; приватизація в країнах, які розвиваються що сприяло виникненню нових комерційних боргових інструментів;

- широке використання «принципу важеля» (значне позичання коштів для своїх інвестицій) і розвиток процесів сек'юритизації активів в промислово розвинених країнах.

Глобалізація фінансових ринків усуває бар'єри між світовим і внутрішнім капіталом, дозволяє необмежено переміщувати кошти в межах планети, здійснювати інвестування, запозичення, кредитування тощо.

Головним чинником глобалізації сучасного фінансового середовища є лібералізація міжнародних фінансових ринків.

Світова фінансова мережа, яка об'єднала провідні фінансові центри різних країн оперує з космополітизованими фінансовими активами, які втратили національну належність і прямують до районів сприятливої господарської кон'юнктури.

Зміцнення зв'язків між зазначеними центрами, по суті, означало фінансову революцію, яка має три ключові аспекти: по-перше, глобальну присутність міжнародних фінансових установ; по-друге, міжнародна фінансова інтеграція; по-третє, швидкий розвиток фінансових інновацій.

Основними стратегічними тенденціями подальшого розвитку фінансових ринків є [4]:

1. Нарощування темпів конкуренції на міжнародних фінансових ринках між кредиторами і позичальниками, що стало результатом дії таких двох факторів, як постійний пошук вигідних напрямів вкладення капіталу транснаціональними фінансовими організаціями та потреба споживачів фінансових ресурсів у значних обсягах фінансування (причому потреба в коштах перевищує їх пропозицію).

2. Відчутна інтеграція міжнародних ринків капіталу, поштовхом до якої стала ліквідація багатьох бар'єрів для входження на національні ринки капіталу міжнародних кредиторів і позичальників, підвищення мобільності боргового капіталу, зниження трансакційних витрат, стрімкий розвиток інформаційних систем.

3. Конвергенція міжнародних фінансових ринків, яка стала можливою за умов послаблення законодавчого розподілу інвестиційного і комерційного банківського бізнесу, а також створення фінансових холдингів на базі фінансових організацій гнучкої спеціалізації.

4. Концентрація міжнародних фінансових ринків, тобто процес злиття як організацій кредиторів, так і позичальників.

5. Комп'ютеризація та інформатизація фінансових ринків, яка полягає в широкому використанні учасниками міжнародних фінансових ринків новітніх інформаційних систем, глобальних баз даних та інтегрованих систем управління операціями.

Разом з фінансовими потоками світового масштабу по світу переміщуються нові технології, у багатьох країнах модернізується структура економіки. У групі економічно розвинених країн, безсумнівно, спостерігається відносна стабілізація валютних курсів, підтримувана глобалізацією світових фінансових ринків. Розвиток подій на цих ринках забезпечує більш ефективно, ніж раніше, розміщення фінансових ресурсів в міжнародних масштабах. Співвідношення попиту і пропозиції на капітали формується тепер на наднаціональному рівні, що зумовлює набагато краще використання інвестицій.

Однак треба зауважити, що глобалізація багаторазово загострює проблему міжнародної заборгованості, негативно впливає на національну грошову політику окремих країн.

Глобальні фінанси, замикаючись на собі як відокремлений сектор світової економіки, маючи величезний відрив в прибутковості в порівнянні з реальним сектором, відволікають частину продуктивного капіталу, створюють віртуальні гроші і борги. Так, оборот валютних бірж за кілька днів перевищує обсяг світової торгівлі за рік.

Керуючись головною метою - отриманням прибутку, транснаціональний капітал, не обмежений в можливостях свого пересування по світу, природно, є в своїй основі спекулятивним, орієнтованим на найбільш прибуткові ринки.

Міжнародні наднаціональні фінансові операції, величезні фінансові потоки, світові фінансові центри не тільки не регулюються, але часто навіть просто не контролюються ззовні. Адже немає в світі фінансового інституту, який би виконував функції, подібні до функцій державних центральних банків, але на наднаціональному рівні. Головну причину

фінансової та економічної нестабільності Дж. Сорос бачить у відсутності національного та міжнародного контролю над світовими фінансовими ринками [7].

Виходячи з вище викладеного, особливостями сучасного розвитку глобального фінансового ринку є :

- спекулятивний характер операцій на фінансовому ринку,
- інтеграція національних фінансових ринків,
- брак ефективності механізмів регулювання діяльності світового фінансового ринку,
- поглиблення лібералізації міжнародних фінансових операцій, що зумовлює стихійний характер розвитку фінансових ринків у глобальному середовищі.

Підсумовуючи можна зрозуміти, що глобалізація фінансових ринків – це протирічливий процес який з одного боку є позитивним явищем, а з другого має негативні моменти.

З позитивної сторони глобалізація дає широкі можливості країнам до залучення вільних світових фінансових ресурсів, зниження ризиків за допомогою новітніх фінансових інструментів.

Негативним є проблема не контрольованості міжнародних фінансових потоків, спекулятивний характер операцій на фінансовому ринку, стихійний характер розвитку фінансових ринків.

Необхідним для де-яких країн є вирішення питань лібералізації національних фінансових ринків, стимуляція інвестиційної діяльності.

В процесі зближення національних економік та інтернаціоналізації фінансових ринків більш очевидною стає необхідність появи нових підходів до формування системи управління міжнародними фінансовими ринками, які мають базуватися на єдиних стандартах і нормах функціонування фінансових ринків.

Список використаних джерел:

1. Стукало Н.В. Оцінювання стану розвитку фінансової глобалізації: особливості для України // Міжнародна економічна політика. Випуск 4. 2006. - с. 81-100 / [Електронний ресурс]. — Доступно з:
<http://www.kneu.kiev.ua/journal/ukr/article/2006_1_Stukalo_ukr.pdf>.

2. Економічна енциклопедія: У трьох томах.Т.1 / Редкол.: ... С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2000 – 864 с.
3. Англо-російський тлумачний словник з банківської справи, івестицій і фінансових ринків. Понад 10 000 термінів / Я.М. Міркін, В.Я. Міркін. — М.: Альпіна Бізнес Букс, 2006.— 424 с.
4. Коваленко М.А., Рогальська Н.Г. Глобалізація фінансових ринків: причини та наслідки // Режимдоступа: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/.3/2009_3_kovakenko.pdf.
5. Уайт Дж. Органи фінансового регулювання: об'єднання чи конкуренція? <http://www.project-syndicate.org> (02-02-2005)
6. Міжнародні фінанси / За заг. ред. О. Мозгового. – К.: КНЕУ, 2005.– 504с.
7. Сорос Дж. Джордж Сорос про глобалізацію / Джордж Сорос. – К.: Основи, 2002. – 173 с.

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ

Шапошник Марія Сергіївна

студент магістратури, Вищий навчальний заклад Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Інститут економіки та менеджменту

Розвиток стартапів на сучасному етапі становлення економіки України є важливим аспектом у підвищенні привабливості інвестиційного клімату країни, розвитку інноваційної діяльності та підтримці малого та середнього бізнесу.

На сьогоднішній день в Україні розробляється достатня кількість стартапів: від інформаційних технологій і гаджетів до фінансових сервісів. Багатьом з них вже вдалося стати відомими та залучити постійних клієнтів. Ефективним засобом подолання кризових явищ, просування на ринок конкурентоспроможної продукції та розвитку ринку високих технологій є саме інновації.

Термін «Startup» (від англ. «start up» – запускати) – це новітні проекти, які розвиваються в умовах невизначеності та займаються розробкою нових товарів або послуг і знаходяться на стадії пошуку оптимальних бізнес ідей за умови фінансування.

Поняття стартапу можна співвіднести з новою ідеєю, планом просування ідеї на ринок, стратегією розвитку компанії та обмеженими ресурсами.

В Україні налічується від 500 до 1000 стартапів. Деякі здобули популярність на внутрішньому ринку (наприклад, Rozetka чи Ukr.net), інші претендують на глобальний масштаб (Grammarly, InvisibleCRM, Jooble тощо).

Щороку в Україні зростає кількість інноваційних ідей та прогресивних людей, які готові втілювати ці ідеї. Згідно з рейтингом країн за кількістю стартапів, складеним сервісом Startup Ranking, Україна займає 42 місце у світі.

Основною проблемою для розвитку стартапів в Україні є відсутність належної підтримки та ненадійне підґрунтя з боку держави.

Фінансування стартапів є досить проблематичним питанням на фінансовому ринку України, так як залучити гроші на розвиток новоствореної компанії дуже складно, через високий ризик їх неповернення.

Основним джерелом фінансування стартапів в Україні є кредити українських банків.

Основними моделями фінансування стартапів є: франшиза; венчурні інвестиційні фонди; бізнес-інкубатори, бізнес-ангели; конкурси; бізнес-акселератори; краудфандинг; Smart money (розумні гроші); модель «ЗД»: домашні, друзі, дурні; стратегічні інвестори; субсидії держави; IPO.

Вибір моделі фінансування залежить від специфіки самої ідеї, інвесторів, ресурсів та можливостей.

Головними ж інвесторами стартапів сьогодні є венчурні інвестиційні фонди бізнес-ангели, бізнес-інкубатори та краудфандинг.

Венчурний інвестиційний фонд – це інвестиційний фонд, діяльність якого спрямована на інвестування інвестиційних проектів на ранніх стадіях свого розвитку. Такі організації як правило не дають кредит на стартап, а воліють брати участь у бізнесі.

Бізнес-ангел – це приватна особа, що володіє капіталом, який вкладає в невеликі інвестиції на нульовому або початковому етапі в обмін на повернення вкладень і долю в капіталі. Український ринок нині представлений такими бізнес-ангелами: UAngel; UAban; Investment Mosaic і Startup.ua.

Саме з підтримкою бізнес-ангелів стартували такі проекти, як Twitter, Google, PayPal, Facebook, Skype.

Бізнес-інкубатори є моделлю підтримки бізнесу на ранній стадії, яка передбачає інтенсивний розвиток проекту в найкоротші терміни. Для швидкого виходу на ринок проекту забезпечуються інвестування, інфраструктура, експертна і інформаційна підтримка.

Прикладами бізнес-інкубаторів в Україні є: EastLabs, iHUB, Happy Farm, GrowthUp, WannaBiz, Voomy IT-парк і Polyteco.

Фінансування за схемою краудфандингу відбувається на основі колективної співпраці людей, які добровільно об'єднують свої гроші або інші ресурси разом, як правило через мережу Інтернет, щоб підтримати зусилля інших людей або організацій. В Україні функціонують такі платформи: Biggggidea; Kickstart; Ideax Nescafe.

На сьогоднішній день в Україні держава не долучається до інвестування стартап-проектів. Державна підтримка інноваційних проектів стартапів може здійснюватись через надання грантів, програми пільгового кредитування, фінансування наукових розробок, фінансування інноваційних проектів у певних галузях тощо.

Україна має потужний талановитий людський капітал і досить багато проектів починають свій розвиток в Україні, однак швидко виїжджають закордон.

Кожен сектор економіки України має кратний потенціал розвитку, саме тому ефективно його розкриття через фінансування стартапів дозволить забезпечити технологічний прорив Україні та її суттєвий економічний ріст.

Список використаних джерел:

1. Дуб А.Р., Хлопецька М.-С.Б. Джерела фінансування стартапів та можливості їх залучення в Україні. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2016. Вип. 1. С. 87-92.
2. Стартап: Інтелектуалізація економічного розвитку в Україні. Формування економічних та правових регуляторів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.businesslaw.org.ua/startup-intelectualizaciyaeconomiky>.
3. Startup Ranking. Countries Ranking [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.startupranking.com/countries>.

МЕРЕЖЕВА СТРАТЕГІЯ СПІВРОБІТНИЦТВА ГАЛУЗІ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА СФЕРИ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Паливода Таміла Володимирівна

головний спеціаліст – юрисконсульт відділу правової роботи управління правового забезпечення, Міністерство культури України

В сучасних умовах досягнення успіху базується на знаннях, вміннях та традиціях співробітництва в усіх сферах життєдіяльності людини, суспільства, держави. З метою виходу із фінансової і культурної кризи України пропонуємо одну із багатогранних стратегій, а саме стратегію співробітництва галузі легкої промисловості та сфери культури (старовинні техніки вишивки, ткацтва, промисли шкіряних виробів, вироби із бісеру, килимарство, ткацтво), що складається із таких етапів.

Етап 1. Аналізування та моніторинг зовнішніх і внутрішніх чинників співробітництва.

Так, до зовнішніх чинників варто віднести:

безпека в державі;

якість правового регулювання митної та податкової системи;

досвід зовнішньоекономічної діяльності;

залучення вітчизняних та іноземних інвестицій, меценатства, спонсорства;

імпорт вживаних речей;

дотримання вітчизняних та/або міжнародних фіто-санітарних та екологічних норм і стандартів;

та інші.

Важливими внутрішніми чинниками є:

модернізація виробництва;

висока плинність кадрів та втрата вмінь і навичок народних художніх промислів;

відсутність технологічно-виробничого процесу вітчизняної сировини;

налагодження зв'язків із сучасними дизайнерами та менеджерами;

захист інтелектуальних прав на продукцію;
налагодження чіткого взаємозв'язку між науковим і виробничим процесами;
та інші.

Етап 2. Планування співробітництва за ланцюг – методом «фінанси - виробництво – збут – капіталовкладення».

Важливість реалізації даного етапу полягає у постановці і формуванні чітких відповідей на питання: що, де, коли, скільки, для чого.

Етап 4. Контролювання та регулювання співробітництва.

Варто зазначити, що ефективність контролювання і регулювання процесу співробітництва досягатиметься за рахунок прозорості інформаційної системи та побудові інтернет-платформи задля пошуку і налагодження бізнес-партнерів.

Співпраця галузі легкої промисловості та сфери культури сприятиме удосконаленню людських взаємозв'язків по всій Україні, що сприятиме відродженню та розвитку взаєморозуміння особливостей традицій всіх регіонів держави за рахунок створення мережі малих підприємств в тому числі художніх промислів, а також розвиток таких галузей, як машинобудування, металургійна, суднобудування, літакобудування та інші.

Варто зазначити, що стратегія співробітництва є спробою привернути увагу держаних службовців, юристів, економістів, дипломатів, фахівців із засобів масової інформації, психологів, екологів та всіх небайдужих до проблеми збереження і розвитку України.

ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Панков Николай Николаевич

магистр экономических наук, преподаватель кафедры таможенного дела факультета технологий управления и гуманитаризации, Белорусский национальный технический университет, (г. Минск, Республика Беларусь)

Современная инвестиционная политика Республики Беларусь должна являться гибкой и вариантной и основываться на нормах инвестиционного законодательства. Следует также отметить, что все участники инвестиционного процесса формируют свою инвестиционную политику.

В последние годы инвестиционная политика претерпела изменения и также на уровне белорусских областей и районов. Так, если ранее на уровне области или района занимались в целом распределением инвестиционных средств из республиканского бюджета, то в данный период времени к ним добавляются и новые функции: поиска, привлечения и рационального использования инвестиционных ресурсов.

Инвестиционная политика Республики Беларусь на уровне областей и районов все более начинает принимать вид предпринимательства, вместе с тем придерживаясь социальной направленности.

В регулировании инвестиционного процесса в Республике Беларусь принимают участие различные субъекты, которые проводят свою инвестиционную политику, однако первичным является республиканский уровень.

Развитие инвестиционной деятельности в Республике Беларусь осуществляется не только на республиканском, но также на уровне областей, районов, субъектов хозяйствования, то есть на макро-, мезо- и микроуровнях, имеющих определенные особенности.

Белорусский исследователь Т. В. Карпей считает, что «инновационное развитие регионов следует рассматривать как составную часть государственной инновационной политики, направленной на

обеспечение высокой конкурентоспособности экономики, а скорость реализации инноваций как движущую силу конкуренции... Повышению эффективности инвестиций в регионе должна способствовать государственная поддержка малого инновационного бизнеса, которая может осуществляться в виде прямых дотаций в рамках целевых инновационных программ, налоговых и кредитных льгот как по величине процента, так и порядку погашения, в форме безвозвратных ссуд» [1, с. 121-122].

Развитие экономической системы областей и районов Беларуси состоит в использовании инвестиционных ресурсов. Вместе с тем достижение экономического роста административно-территориальных единиц государства возможно лишь через поступательное инвестиционное развитие. Формирование и развитие инвестиционных процессов на уровне областей и районов Республики Беларусь базируются на определенных особенностях, а система регулирования инвестиционных процессов включает в себя несколько этапов.

Первый этап – формирование инвестиционного потенциала. На данном этапе на макро-, мезо- и микроуровнях осуществляется оценка потенциала инвестиций с учетом соблюдения интересов всех участников инвестиционного процесса.

Второй этап – создание благоприятных условий для использования инвестиционного потенциала в определенные сроки.

Третий этап – осуществление оценки эффективности инвестиционного потенциала применительно ко всем участникам инвестиционного процесса.

К этапам инвестиционного потенциала следует отнести:

- деятельность участников инвестиционного процесса;
- инвестиционный климат административно-территориальных единиц Беларуси;
- инвестиционный потенциал административно-территориальных единиц Беларуси;
- рынок региональных инвестиций.

Инвестиционный процесс в Республике Беларусь включает в себя осуществление определенной последовательности действий, которые являются управляемыми. В качестве критерия управляемости

инвестиционного процесса, на наш взгляд, необходимо обеспечить интересы всех участников инвестиционного процесса административно-территориальных единиц Беларуси. Под балансом интересов следует понимать осуществимость выбора наиболее приемлемого варианта развития инвестиционного процесса на каждом из его этапов, который бы удовлетворял интересы всех его участников. Главной задачей формирования баланса интересов участников инвестиционного процесса должна стать такая организация привлечения инвестиций, которая способствовала бы установлению согласованных целей и критериев выбора.

В формировании инвестиционного процесса принимают активное участие следующие стороны:

- внешние инвесторы;
- внутренние инвесторы;
- получатели инвестиций;
- органы регулирования инвестиционной деятельности.

Следует отметить, что каждый из участников может стать инвестором инвестиционного процесса, однако роли сторон, а также интересы участников в нем могут меняться. Все участники инвестиционного процесса оказывают самое непосредственное влияние на сам процесс. Этот фактор объясняется как экономической наукой, так и белорусским законодательством об инвестиционной деятельности. В этой связи возникает необходимость правового регулирования статуса участников инвестиционного процесса и соблюдение ими баланса интересов.

Многообразие участников инвестиционного процесса обуславливает необходимость формирования инвестиционных рынков. Взаимодействие субъектов инвестиционной деятельности и источников привлечения инвестиций можно представить следующим образом.

Инвестиционные процессы можно рассматривать и как определенный вид бизнеса, который имеет свои особенности. На наш взгляд, к ним относятся:

- необходимость учета экономических интересов всех участников инвестиционного процесса;

- необходимость достижения сформулированных целей экономического развития областей и районов Республики Беларусь.

Выделение специфических особенностей экономического развития областей и районов Республики Беларусь в период трансформации их инвестиционного развития определяется следующими факторами:

- ускорением формирования ограничений на инвестиционную деятельность;

- ростом диспропорций в инвестиционных процессах.

Ускорение формирования ограничений на инвестиционную деятельность обусловлено поступающими факторами:

- экономико-политические – обусловлены национальными интересами Республики Беларусь по обеспечению своей национальной безопасности и территориальной целостности;

- экономико-социальные – обусловлены ростом социальных запросов общества, а также инвестиционной активности граждан государства при защите своих экономических интересов в инвестиционном процессе;

- экономико-экологические – связаны с формированием политики рационального ресурсопотребления и природопользования, а также возникновением фактора глобализации.

Неравенство областей и районов Республики Беларусь в инвестиционном процессе обуславливается реализацией конкурентных преимуществ, которые находят свое применение в условиях формирования рыночной экономики в Республике Беларусь, а также в связи с либерализацией внешнеэкономической деятельности в государстве, рыночными способами распределения созданных благ и свободным рыночным ценообразованием.

На инвестиционные процессы, происходящие на уровне областей и районов Республики Беларусь, оказывают влияние две группы факторов:

- системные – определяются производственными возможностями областей и районов Беларуси и имеют существенное влияние на текущее состояние инвестиционных процессов;

- ситуационные – определяются финансовой реализацией системных факторов и могут оказывать влияние на способы регулирования инвестиционных процессов в будущем.

В свою очередь, все области и районы Беларуси имеют свои отличия по системным и ситуационным факторам. Даже районы, которые граничат друг с другом, имеют свои различия в данных факторах, которые должны учитываться государством при разработке своей инвестиционной политики.

Инвестиционная политика Республики Беларусь в транзитивной экономике должна быть направлена на увеличение эффективности привлечения и использования отечественных и зарубежных инвестиций в целях обеспечения экономического роста государства.

Как считает экономист И. А. Заякина, «иностранные инвестиции играют особую роль для роста экономик. Инвесторы из разных стран традиционно являются дополнительными гарантами сохранения частной собственности и поставщиками современных технологий и производств, поставщиками в сфере предпринимательской этики и традиций. Поток инвестиций из передовых стран является и дополнительной гарантией стабильного развития принимающей стороны, ее финансового, институционального и законодательного совершенствования» [2, с. 6].

Список использованных источников:

1. Карпей Т. В. Инновационное инвестирование: региональный аспект // Материалы, оборудование и ресурсосберегающие технологии: материалы междунар. науч.-техн. конф. : В 3 ч. / М-во Респ. Беларусь, М-во образования и науки Рос. Федерации, Федеральное агентство по образованию, Могилев. Обл. исполн. клон., Нац. акад. наук Респ. Беларусь, Белорус. – Рос. ун-т ; редкол. : И. С. Сазонов (гл. ред.) [и др.]. – Могилев : Белорус.-Рос. ун-т, 2010. – Ч. 3. – С. 121 -122.
2. Заякина И. А. Ведение // Инвестиции. Иностранный капитал: опыт и практика: учебное пособие / И. А. Заякина, А. А. Черникова, Э. А. Карпов, Н. И. Ляхова, О. А. Новикова. – Старый Оскол: ТНТ, 2014. – С. 6.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО БІЗНЕСУ

Уніят Людмила Миколаївна

кандидат економічних наук, докторант кафедри обліку та економіко-правового забезпечення агропромислового бізнесу Тернопільського національного економічного університету, м. Тернопіль, Україна

Агробізнес є важливою сферою для сучасної української економіки. Конкуренція посилюється за домінування сільськогосподарських підприємств та їх формувань на аграрному ринку України. Для того, щоб бути повноцінним господарем на власній землі, необхідно усвідомити тенденції світового агробізнесу, впроваджувати передові, ресурсозберігаючі, інноваційні технології, розвивати бізнес-моделі агропромислових підприємств майбутнього, які б відповідали світовим стандартам.

Створення агрохолдингів, спільних українсько-іноземних підприємств обумовили жорсткі умови конкуренції, в яких мають виживати усі (малі, середні) підприємства, що потребує зростання ресурсотехнічного потенціалу.

Раніше агросектор не являв особливого інтересу для великого бізнесу, але тенденція збільшення різниці між максимальними і мінімальними цінами на сільгосппродукцію з кожним роком робить більш привабливим цей бізнес для великого капіталу. Саме великі підприємства (агрохолдинги), як свідчить практика, мають змогу нарощувати земельні ресурси шляхом приєднання (оренди) земельних паїв збиткових дрібних та селянських господарств тощо. Все це зобов'язує власників землі бути ефективнішими у виробництві агропродукції, домагатися раціональніше використовувати витрати коштів, збільшувати прибутки на 1 га земельних угідь та 1 ц продукції.

Варто зазначити, що інноваційний розвиток - головний чинник ефективного і конкурентоспроможного розвитку агропромислового виробництва в умовах ринкової економіки. Світовий досвід розвитку агропромислового бізнесу засвідчує, що найбільш

конкурентоспроможними є ті підприємства АПК, які постійно використовують розробки науково-технічного прогресу, інноваційні та ресурсозберігаючі технології у виробничій, організаційній та маркетинговій діяльності щодо виробництва й реалізації кінцевої продукції.

Результати впровадження інновацій віддзеркалюються в збільшенні обсягу продаж, зниженні собівартості продукції, зростанні фондоозброєності та продуктивності праці, поліпшенні дохідності та інших виробничо-фінансових показників діяльності аграрних підприємств, а також соціально-економічного розвитку села.

Ключові аспекти інноваційного розвитку підприємств закладені у Законі України «Про інноваційну діяльність» [1], зокрема:

-інновації - новостворені (застосовані) й (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери;

-інноваційна діяльність - діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг;

-інноваційний продукт - результат науково-дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки, що відповідає вимогам, установленим цим Законом;

-інноваційна продукція - нові конкурентоздатні товари чи послуги, що відповідають вимогам, установленим цим Законом;

- інноваційний проект- комплект документів, що визначає процедуру і комплекс усіх необхідних заходів (у тому числі інвестиційних) щодо створення і реалізації інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції;

-інноваційне підприємство (інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор тощо) - підприємство (об'єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 % його загального обсягу продукції і (або) послуг;

-інноваційна інфраструктура - сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо).

Зазначимо, що розробка інновацій і їх впровадження у сільському господарстві відбувається переважно з новими сортами рослин, виведенням нових порід тварин, нової техніки, новими ресурсозберігаючими технологіями, новими формами організації та мотивації праці, новими методами управління персоналом тощо.

Особливістю сільського господарства є те, що застосування вищевказаних інновацій дає змогу змінювати, поліпшувати характерні властивості агропродукції, що виробляється, але не може забезпечити на тих самих полях і фермах виробництво повністю нових видів продукції.

Як свідчать літературні джерела [2, 3], за предметом і сферою застосування у сільському господарстві виділяють наступні інновації (рис. 1).

Інноваційна діяльність є важливою мотивацією прискорення розвитку сільського господарства. Саме в агропродовольчій сфері, на відміну від інших сфер, розвиток інновацій відбувається повільно, що вимагає особливої уваги і контролю. Інноваційні процеси у сільському господарстві мають певні особливості, пов'язані із його специфікою, зокрема: наявністю живих організмів, сезонністю, природно-кліматичними умовами та підвищеними ризиками тощо.

Слід вказати, що розробка новацій для сільського господарства здійснюється, як правило, у мережі науково-дослідних інститутів УААН, Міністерства аграрної політики та передових підприємствах України.

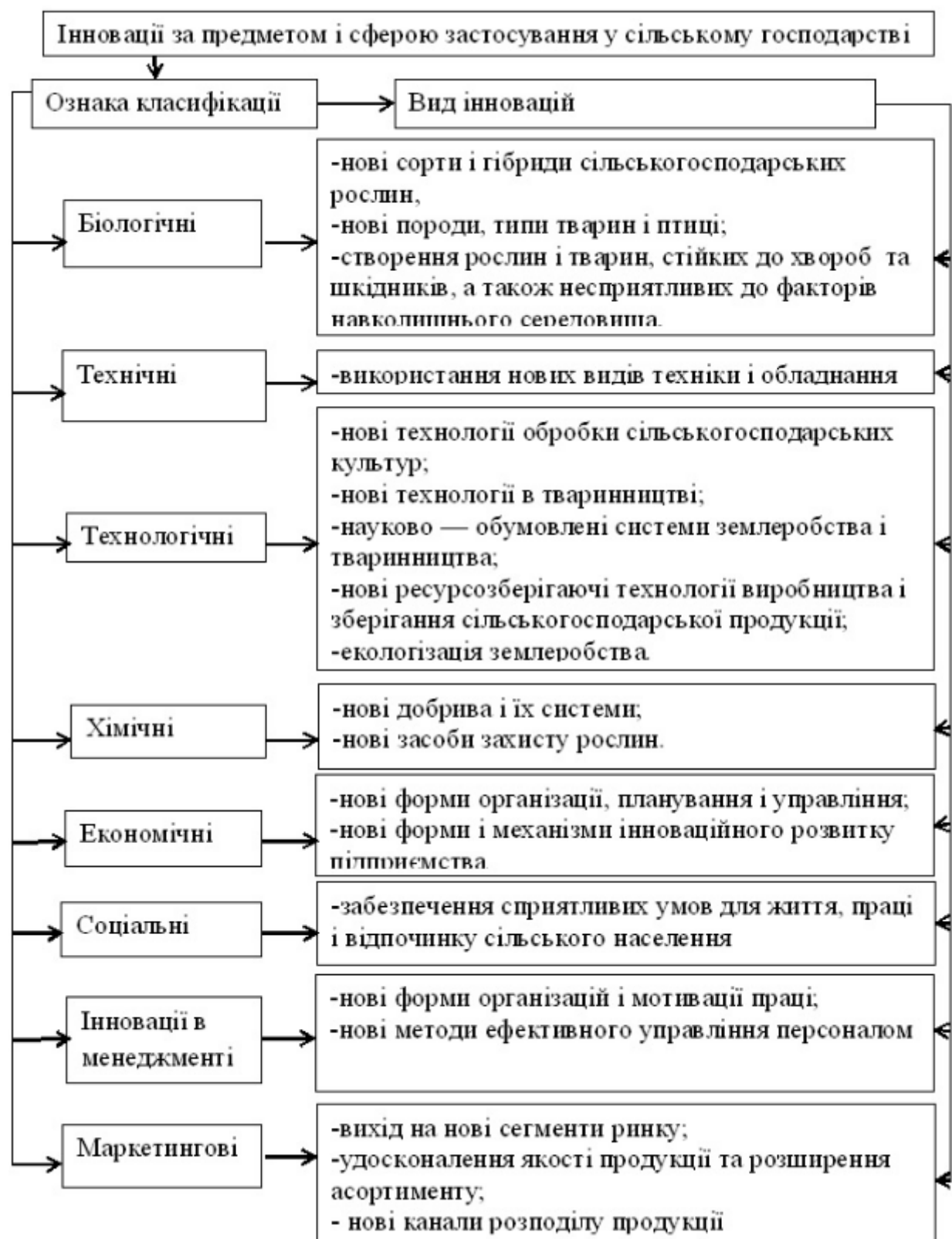

Рис. 1 Класифікація інновацій за предметом та сферою застосування у сільському господарстві

Джерело: сформовано на основі [2, 3]

Найпоширенішими новаціями є: нові сорти, гібриди рослин і породи тварин, марки і модифікації сільськогосподарської техніки, технології, хімічні та біологічні препарати (вакцини), економічні розробки

(документально оформлені методики, різні рекомендації тощо). Відтворення новацій у сільському господарстві здійснюють насінницькі, передові господарства, агрохолдинги (виращування елітного та репродукційного насіння нових сортів і гібридів сільськогосподарських культур); племінні заводи (розведення чистих порідних ліній тварин); машинобудівні підприємства (серійний випуск нової техніки); біологічні фабрики (випуск вакцин тощо). Впровадження розробок у виробництво (перетворення новацій в інновації) здійснюють ініціативні суб'єкти підприємницької діяльності задля досягнення комерційних вигод.

Необхідно зазначити, що активізувати розробку і прискорити впровадження новацій у виробництво можна шляхом зміцнення матеріально-технічної бази науково-дослідних установ, запровадження нових форм організації та мотивації праці, підвищення рівня заробітної плати усім працівникам установ, особливо науковцям.

Опрацювання літературних джерел [3] засвідчило, що сучасний стан продуцентів забезпечення новацій, особливо мережі науково-дослідних інститутів УААН дійшов критичної межі: матеріально-технічна база науково-дослідних установ зношена, не вистачає приладів для досліджень, особливо з найбільш наукомістких напрямів, зокрема біотехнології. Внаслідок довготривалості етапів розробки й апробації фундаментальних інновацій в сільському господарстві, результати наукових досягнень у селекції сільськогосподарських культур дають максимальну віддачу через 15-20 років від початку фінансування кожного окремого напрямку наукової роботи, а в селекції порід тварин - 20-30 і більше років.

Важливим напрямком активізації інноваційного розвитку сільськогосподарського виробництва, як свідчить досвід корпорації «Сварог Вест Груп», є ведення бізнесу в режимі онлайн та автоматизації виробничих процесів у землеробстві. За допомогою елементів точного землеробства у корпорації вдалося підвищити врожайність культур на 4,6 % (соя), (9,1 % кукурудза), а економія добрив сягнула до 26 % [4].

Застосовуючи сучасні технології, аграрії можуть набагато точніше й швидше приймати правильні рішення та робити обґрунтовані висновки. Автоматизація виробничих процесів має ключове значення для зменшення витрат часу і ресурсів, а відтак – збільшення прибутковості. Значними перевагами від впровадження технологічних інновацій є збільшення

контролю процесів, що відбуваються на всіх стадіях виробництва, транспортування та зберігання продукції.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» (Відомості Верховної ради України, № 36, с.266). 2002 (зі змінами і доповненнями по 2014 р) [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
2. Кот О.В. Теоретичні аспекти інноваційного розвитку аграрного сектору економіки та його організаційно-економічне забезпечення / О.В. Кот // Проблеми науки.- 2008.-№ 9.- с.30-37.
3. Опружак С.С. Інноваційна діяльність в сільському господарстві [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/38-vosma-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-konferentsiya-naukova-dumka-suchasnosti-i-majbutnogo/90-innovatsijna-diyalnist-v-silskomu-gospodarstvi>.
4. Precision Agriculture Technology: передові технології у гармонії з природою // Корпоративний журнал Сварог Вест Груп.- 2015.-№ 2.- с.35-38. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zhurnal-svarog-web2.pdf>.

Науковий керівник: Пуцентейло Петро Романович, доктор економічних наук, професор, Тернопільський національний економічний університет

**ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТЬ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ.
СУЧАСНІ ГЛОБАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ, ЇХ ГЕНЕЗИС ТА ПРИРОДА.
ПЕРСПЕКТИВИ ІСНУВАННЯ В НОВИХ УМОВАХ**

Литвинов Павло Павлович

аспірант, кафедра міжнародних економічних відносин, "Київський національний торговельно-економічний університет", м.Київ

«Я сподіваюся, що ця конференція зосередиться на двох найпростіших економічних аксіомах. Перша з них така: у процвітанні немає фіксованих меж. Це не кінцева матерія, яка зменшується при розподілі. Навпаки, чим більше процвітаючих держав, тим більше буде процвітати кожна з цих держав ... Друга аксіома впливає з першої. Процвітання, як і світ, неподільне. Ми не можемо собі дозволити, щоб воно розсіялося тут або там серед тих, кому пощастило, або користуватися ним на шкоду іншим» [1]. Так в 1944 році, на відкритті світової, міждержавної валютної конференції в Бреттон-Вудсі, в своїй промові виклав своє бачення майбутнього Генрі Моргентау [2]. Тодішній міністр фінансів США, ще не знаючи поняття глобалізація, маючи плани транснаціонального рівня, такі як «План Моргентау» [3] і швидше за все не розуміючи масштаб тих світових подій що розгорнуться на світовій арені в найближчі 50-100 років.

Втім, як же він проникливо передбачав, що те явище, яке пізніше назвуть глобалізацією, буде непереборно, всепроникливо, гармонійно і суперечливо, зв'язувати все, що має відношення до людської цивілізації.

Отже, що ж таке глобалізація? В чому зміст цього явища, які його прояви, що воно несе для людства? Якими визначеннями науковці характеризують це поняття? Що таке глобальні виклики, їх генезис та природа? Звідки вони виникають, де і як проявляються? Які перспективи життя в умовах цієї нової глобальної дійсності?

На даному етапі розвитку людської цивілізації, стиль життя, образ мислення, різноманіття світосприйняття кожної людини на землі обумовлене неминучим впливом такого явища, як глобалізація. Така

реальність сьогодення, з необмеженим різнобарв'ям форм, взаємозалежних проявів, переплетених в різноманіття господарських моделей, структур, відносин. Існування сповнене глобальними змінами та генерує нові, нечувані до цього часу прояви глобальних трансформацій, масштабних задач, проблем, кризових явищ, які науковці майже одноставно ось вже кілька десятиліть називають глобальними викликами. Найвідоміші з дослідників серед тих, хто займається питаннями глобалізаційних процесів є західні вчені з світовим ім'ям: А. Сен ((вніс значний вклад у формулювання концептуальної структури звітів, які щороку складає ООН, про розвиток людства і індексу людського розвитку), є лауреатом нобелівської премії з економіки 1998 р. «за внесок в економічну теорію добробуту» [4], аналіз чинників економічного зростання країн, з низькими споживчими стандартами [5]); П. Кругман (є лауреатом нобелівської премії з економіки 2008 р. «За аналіз структури торгівлі і розміщення економічної активності», теорія сучасної міжнародної торгівлі, яка їм розроблена, доводить перш за все, чому в світовій торгівлі найбільший вплив мають країни найбільш індустріально розвинені [6]); У. Бек (вніс значний міждисциплінарний внесок своїми роботами по періодизації епохи модернити і комплексному дослідженню сучасної глобалізації, є автором концепцій «рефлексивної модернізації» і «суспільства ризику» [7], [8], [9], [46]); Э. Тоффлер, Х. Тоффлер [10], [11], [12], [13], [14], [15]; Г. Колодко [16], [17]; Г. Джеймс [18]; Хантінгтон С. [19], [20]; Фукуяма Ф. [21], [22]; А. Дж. Тойнби [23], [24]; З. Бжезинський [25], [26]. Також слід зазначити істотний внесок до аналізу генезису та природи глобальних викликів, процесу еволюціонування міжнародної торгівлі, світового господарства, в умовах глобалізації, видатних вітчизняних науковців, та відомих російських, білоруських вчених: В. Гейця [27], [28]; О. Білоруса [29]; Д. Лук'яненко [29]; А. Мазаракі [30], [31]; Т. Мельник [30], [31]; В. Онищенко [32], [33]; В. Лагутін [34]; Д. Мамотенко [35]; І. Бураковский [36]; В. Мовчан [36]; М. Мунтян [37]; А. Урсул [37]; С. Бородин [38]; Е. Хан [39]. Серед особливостей наукових праць саме українських, російських та білоруських науковців слід визначити більш глибокі, фундаментальні підходи з позиції історизму, логічної послідовності, причинно-наслідковим зв'язкам між предметом дослідження і наслідками, явищами з цим пов'язаними, які передбачають єдність та хронологію наукового дослідження. Науковці з'ясовують

сутність, основні фактори та рушійні сили глобалізації, масштаб участі в ній країн перехідної економіки, роблять фундаментальні висновки, досліджують взаємну залежність глобалізаційних викликів та економічних криз. В той же час потребують аналізу та систематизації можливі наслідки глобалізаційних викликів, в достатньо обмеженій кількості запропоновані напрями прогнозування та упередження впливу на економічні наслідки глобалізації, що можуть бути практично втілені для покращення соціально економічних процесів життєдіяльності людської цивілізації.

Отже почнемо з того, що глобалізаційні процеси мають такі основні чинники:

- об'єктивні і суб'єктивні соціально-економічні (науково-технічний прогрес, індустріалізація, розвиток міжнародних сфер впливу капіталу, інтернаціоналізація економіки, міжнародні корпорації та компанії тощо);
- соціально-економічні механізми свідомого впливу (теоретико-методологічні концепції розвитку світової економіки та економік держав, регіонів тощо).

Процеси глобалізації зачіпають передусім: регіональну, національну економіку (макрорівень); товарні, фінансові та валютні ринки, ринки праці (мезорівень); компанії (мікрорівень) [40].

Стан, умови і реальність сьогодення, початку XXI століття, в яких перебуває людство з'явилися не раптово, це поступовий шлях, який цивілізація пройшла у своєму розвитку. Посилаючись на праці американського мислителя, філософа, соціолога і футуролога, одного з авторів, які зробили істотний внесок у створення концепції постіндустріального суспільства Е. Тоффлера [12], висловлюючись термінами, які він використовує, потрібно розглядати три періоди розвитку цивілізації, подібні до трьох "хвиль" [41].

Перша хвиля була початком доіндустріального (аграрного) суспільства, пов'язана з впровадженням сільського господарства, початком вирощування зернових, свідомим вирощуванням овочевих культур, скотарством і одомашненням тварин, поступовим переходом до осілого способу життя, почалася біля 10 тисяч років тому. Потребу другої хвилі обумовила промислова революція, для якої притаманні такі риси, як: нуклеарним типом сім'ї, конвеєрною системою освіти і корпоративізмом, вона визначила перехід до індустріального суспільства [12]. Третя хвиля стала появою суспільства, яке можна назвати постіндустріальним. Це

космічна доба, інформаційний вік, електронна ера, або глобальне село, або, на думку Е. Тоффлера - це наступ «суперіндустріального суспільства» [42] Це хвиля сформувала цивілізацію нового типу, яку називають «інформаційне суспільство».

Інформаційне суспільство (англ. Information society) [43] – багатогранне поняття, визначає сукупність та безмежне різноманіття усіх аспектів життя суспільства, є характерною фазою в процесі еволюціонування цивілізації, для постіндустріального суспільства вважається теоретичною концепцією. Ідея інформаційного суспільства з'явилась у дослідженнях 60 - 70 рр. ХХ століття, вчені, які досліджували це явище підкреслювали значення інформаційного розвитку суспільства як нової історичної віхи цивілізації [44]. Деякі науковці цю цивілізацію відносять до «економіки майбутнього», або «суперцивілізації» [45] Отже третя хвиля, яка ознаменувалась появою третьої хвилі, в останньому десятилітті ХХ століття, на початку ХХІ століття, породила таке явище як глобалізація. «Суперцивілізація» пройшовши довгий шлях становлення, принесла людині крім преференцій, принципово інших можливостей, яке надає інформаційне суспільство (сучасні інформаційні технології, електронні засоби зв'язку та платежів, мережа інтернет), ще й величезну кількість глобальних випробувань і проблем, які, раніше, іноді людина навіть не могла собі уявити. Отже, останні кілька десятиліть з'явилося багато досліджень, в яких науковці намагаються аналізувати феномен глобалізації. Ціла плеяда дослідників подає глобалізацію як чергову, вищу ступінь розвитку людської суспільства, вважає її наступним кроком інтернаціоналізації, та найвищим етапом інтеграції. Вважається, що цей процес не має зворотної дії. Глобалізація формує "новий світовий порядок", який, передбачає: єдине світове громадянство, ліквідацію існуючих державних кордонів, стирання етнічних, національних та релігійних відмінностей, також максимально можливе всебічне стимулювання трудової та інтелектуальної міграції, яка в площині постіндустріального інформаційного суспільства представляє собою природній закономірний рух "людського капіталу» на світовому ринку, а процес переміщення "утечки умов" розглядається в якості важливої частини глобального соціально-економічного розвитку всієї людської цивілізації. Що в майбутньому повинно привести до появи якогось

узагальненого "громадянин світу », відмінні особливості якого будуть носити виключно біологічний характер [38].

Що до понять дуже близьких за змістом до глобалізації, але щоб більш широко розуміти зміст цих явищ звернемось до У. Бек визначає глобалізацію як «позначене на досвіді знищення кордонів повсякденної діяльності в різних сферах господарювання, інформації, екології, техніки, транскультурних конфліктів і громадянського суспільства »[46]. Також важливим є те що, що дослідник, характеризуючи поняття пише, що глобалізм розглядає глобалізацію монокаузально, тобто визначає пріоритет саме економічного аспекту глобалізації над усіма іншими, розуміючи під глобальним вселенські масштаби [46].

Для того, щоб глибоко і системно розуміти глобальні процеси сьогодення, щоб підкреслити предмет дослідження, потрібно спиратися на основні поняття для визначення глобальних економічних процесів. В даному питанні ми посилаємось на У. Бека «Що таке глобалізація?» [7]. Отже У. Бек диференціює три поняття: глобалізація, глобальність і глобалізм.

Рис. 1. Характеристика основних понять для визначення глобальних економічних процесів

Поняття «глокалізація» [47] виникло, як симбіоз, на базі розуміння глобального і локального. Засновником теорії глокалізації по праву можна вважати американо британського дослідника Р. Робертсона [48] – це саме він ввів поняття «глокалізація» в соціальні науки. До цього поняття «глокалізація» використовувалося в японському маркетингу («dochakuika»): на початку воно позначало адаптацію будь-якої фермерської технології до місцевих умов, а пізніше стало використовуватися для позначення адаптації глобального товару в конкретному локальному ринку. Робертсон використовує дане поняття для аналізу глобалізаційних процесів в цілому. Модель глобалізації Робертсона [49], [50] розроблена на базі критики теорії світ-системи та теорій глобальної системи. Включення свідомості і діяльності індивідів в предмет теорії глобалізації призвело Робертсона до переосмислення співвідношення глобальності і локальності. У глобалізації Робертсоном виявляються дві спрямованості: глобальна інституціоналізація життєвого світу, універсалізм, тенденція до гомогенності і локалізація глобальності, партикуляризм, тенденція до гетерогенності. Отже, теорія глокалізації покликана осмислити стан глобальності, включає в себе глобалізацію як одну з тенденцій у розвитку глобального суспільства і при цьому всіляко дистанціюється від глобалізму, пропонуючи зовсім інший підхід. Таким чином, основними сенсуювальними поняттями в теорії глокалізації є «глобальне» і «локальне»; вихідним пунктом даної теорії служить той факт, що глобальні тенденції в усіх сферах видозмінюються під впливом локального контексту, інакше кажучи, локалізуються; паралельно з цим локальні культурні цінності і смисли також переосмислюються в масштабі глобального світу [49].

В економіці глокалізація реалізує себе в політиці протекціонізму і посиленні ролі держави в епоху світових економічних криз. Також ми можемо говорити про те, що економічна діяльність транснаціональних корпорацій знаходить певну специфіку в різних локальних контекстах, що виражається в адаптації продукції до національних ринків, до специфіки реклами і до методики просування товару. У політичній сфері глокалізація стає природною реакцією на виклик глобалізації, поставлений перед національними державами. Можливими відповідями в даному випадку

можуть бути, наприклад, посилення націоналістичних тенденцій або прагнення до регіональної і субрегіональної інтеграції [51].

Щодо поняття «глобальні виклики», то його появу відносять до періоду середини ХХ століття,

Завдячуючи роботам британського науковця, і дослідника цивілізаційного розвитку А. Дж. Тойнбі, воно стало актуальним на зламі ХХ і ХХІ століть, т.я., свідомо чи несвідомо, людство знаходилося в очікуванні змін і майбутнього для людства в новому тисячолітті [24]. Навіть поява самого поняття «виклик» Тойнбі пов'язує його концепцією «виклик-і-відповідь». Отже, дійсно, виклик не є чимось негативним, іноді навіть навпаки, - стимулом до істотних позитивних зрушень і розвитку. Також слушна думка дослідника, що невірним є традиційні погляди на те, що саме сприятливі кліматичні, географічні умови, безумовно сприяють розвитку суспільства. Він також слушно вважає, що, хоча виклик є стимулом, і логічним є теза, що «чим сильніше виклик, тим сильніше стимул», але, разом з тим він підкреслює помилковість такого висновку. У своїй фундаментальній роботі [24] досить чітко підтверджує, що надмірний виклик здатен надломити цивілізацію. Методологія, яку пропонує дослідник дозволяє вважати викликами різні групи явищ: природно-екологічного характеру, явища, що відображають соціальні, економічні, політичні, гуманітарні процеси. Ми вважаємо такий підхід найбільш вдалим засобом для систематизації, класифікації сучасних викликів. Перед переліком до безпосередньо основних сучасних викликів, звернемося до А. Тойнбі, підкреслимо, що основним емпіричним матеріал, який він аналізує, має пряме відношення саме до локальних цивілізацій, або, до того періоду, коли явище, яке сьогодні називають глобалізацією, в загальному розумінні, ще не було настільки всеохоплюючим. Тому, все що стосується особливостей глобалізації, дослідження викликів, то пошук відповідей і рішень вимагає подальшого ретельного аналізу [24].

В цій невеличкій за обсягом роботі ми стисло торкнулися найбільш значимих глобальних проблем, які існують в світі, хоча зрозуміло, що не може бути більш, або менш значущих викликів, в величезному їх переліку, т.я., всі вони переплетені між собою тісно занурюються одне в одне. Перелік сучасних глобальних викликів можливо продовжити, і хоча кожен з викликів міцно пов'язаний з іншими, але деякі з них в той чи інший момент мають більшу актуальність для тієї чи іншої держави, регіону, частини суспільства.

Отже, які перспективи життя в умовах цієї нової глобальної дійсності, які можливі варіанти перебігу подій, як все таки намагались упередити негативний сценарій розвиток глобальних явищ, пошлемося на думку Ф. Ніцше, щодо кругообігу в процесі існування людської цивілізації. "Бути може, все людство є лише одна обмежена в часі фаза в розвитку певної виду тварини - так що людина виникла з мавпи і знову стане мавпою, причому немає нікого, хто б був зацікавлений в дивному кінці цієї комедії, - продовжує філософ. - Як з падінням римської культури і під впливом його найважливішою причини - поширення християнства - настав загальне знівечення людини в межах римської культури, так з яким-небудь пізнішим занепадом всієї земної культури може настати ще більшу знівечення і, нарешті, озвіріння людини, аж до рівня мавпи " . Однак саме тому, "що ми можемо уявити собі цю перспективу, ми, можливо, в змозі попередити такий кінець історії" ("Людське, занадто людське", 1878) [54]. Також наведемо висловлювання Ф.Фукуями, який в достатньо критичній формі попереджає можливий вплив глобалізації на розвиток людської цивілізації. «Двадцяте століття - тепер уже можна говорити про нього в минулому часі - перетворило нас в глибоких історичних песимістів. Звичайно, ми можемо бути оптимістами в тому, що стосується наших особистих справ, здоров'я і щастя. За давньою традицією, американці як народ, славляться тим, що дивляться в майбутнє з надією. Але якщо торкнутися питань більш масштабних, наприклад, існував коли-небудь або буде існувати прогрес в історії, вердикт буде зовсім іншим. Самі тверезі і глибокодумні уми століття не бачили причини вважати, що світ рухається до того, що ми, люди Заходу, вважаємо гідним і гуманним політичним інститутом, - тобто до ліберальної демократії. Найсерйозніші наші мислителі зробили висновок, що не існує такого поняття, як Історія, - тобто осмисленого порядку в

широкому потоці подій, що стосуються людства. Наш власний досвід, напевно, вчить нас, що в майбутньому нас чекають нові жахи, які ми поки ще навіть не можемо уявити, від фантастичних диктатур і кривавих геноцидів до баналізації життя через сучасний консюмеризм, і безпрецедентні катастрофи - від ядерної зими до глобального потепління. Принаймні ймовірність появи цих жахів більше, ніж їх не появи.

Песимізм двадцятого століття становить різкий контраст з оптимізмом попереднього. Хоча дев'ятнадцяте століття Європи починався в судамах воєн і революцій, в основному це було століття світу і безпрецедентного зростання матеріального добробуту. Для оптимізму були дві міцні основи. Перша - віра, що сучасна наука поліпшить людям життя, перемігши бідність і хвороби. Природа, давній противник людини, буде підкорена сучасною технологією і поставлена на службу щастя людей. Друга - що вільне демократичне правління буде поширюватися, захоплюючи одну країну за іншою. "Дух 1776 року", або ідеали Французької революції, розіб'ють тиранів, автократів і забобонних попів. Сліпий послух владі буде замінено розумним самоврядуванням, в якому всі люди, рівні і вільні, будуть належати не господарям, а собі самим. У світлі широкого наступу цивілізації навіть криваві війни на зразок наполеонівських могли інтерпретуватися філософами як соціально прогресивні за своїми результатами, оскільки вони породили поширення республіканської форми правління. Безліч теорій, серйозних і не дуже, висувалися для пояснення того, яким чином історія людства становить логічне ціле і чому відхилення і повороти її можна зрозуміти як кроки до добра сучасної ери»[55].

Таким чином людству потрібно в розумному сенсі використовувати те позитивне, що дає глобалізація, і намагатись невілювати негативні її чинники і фактори.

Отже, У. Бек, що ж не дозволяє усунути глобальність [56]? Вісім причин:

- Розширення географії і наростаюча щільність контактів у сфері міжнародної торгівлі, глобальне переплетення фінансових ринків, які збільшують міць транснаціональних концернів.
- Триваюча інформаційна та комунікаційно-технологічна революція.
- Повсюдно висунуті вимоги дотримання прав людини, тобто принцип демократії (на словах).

- Образотворчі потоки охопили весь світ індустрії культури.
- Постінтернаціональна, поліцентрична світова політика - поряд з урядами існують транснаціональні актори, могутність і кількість яких постійно зростають (концерни, урядові організації, Організація Об'єднаних Націй).
- Питання глобальної бідності.
- Проблеми глобального руйнування навколишнього середовища.
- Проблеми транскультурних конфліктів на місцях...

Висновки. В умовах глобалізації, повної турбулентності та невизначеності, як ніколи, навіть ще кілька десятиліть тому, постає головна задача, - стабільність розвитку національних економік. Різноманіття підходів щодо визначення сутності глобальних викликів, до цього часу не дають змоги вибрати максимально ефективний, вірний шлях. Проводячи аналіз різних наукових думок, ми спостерігаємо основні тенденції, що відображають об'єктивні процеси і явища, що превалюють у світовій економіці. Щоб більш об'єктивно оцінювати вплив глобальних викликів на всі соціально-економічні відносини, ми пропонуємо включати в процес дослідження певні показники, фактори, засоби, що допоможе детально проаналізувати їх генезис, природу, можливі перспективи розвитку. При цьому, ми розуміємо складність прогнозування позитивного, чи негативного варіанту розвитку подій щодо впливу на національну економіку в кожній окремій державі, т.я., це в великій мірі залежить від завчасного комплексного підходу до регулювання, організації системного прогнозування можливих викликів, що постійно виникають у процесі життєдіяльності світової економіки. Що стосується України, то вплив глобальних викликів саме на її економіку, політику, соціальну і інші сфери, і процеси, є специфічним, з точки зору геополітичних інтересів, історично сформованого положення, структури економіки. Україна знаходиться у невідривному контексті майже всіх глобальних викликів сучасності, тут варто пригадати перш за все: гібридну війну (яка знаходиться в активній фазі), Чорнобильську катастрофу (її наслідки, незрозумілий нині стан ядерних реакторів), кліматичні зміни, дисбаланси у фінансовій системі (світова фінансова система в величезній мірі відображає свої наслідки на українську економіку), та інші. Також існують багато важливих факторів, що

принципово впливають на їх масштаб та прояви: істотні зміни цін на паливно-енергетичні ресурси та металургійну продукцію; вже практично незворотні процеси забруднення навколишнього середовища; збільшення масштабів волатильності валют та цінних металів на світових ринках; гіпердевальвація національної валюти в 2014-2016рр.; зростання рівня державного боргу (особливо останні 10 років); дисбаланс ринку продовольства; істотне збільшення сальдо між експортом та імпортом (з січня-листопад 2017 року експорт товарів з України становив 39,49 мільярда доларів, імпорт в Україну - 44,7 мільярда доларів) [57].

Таким чином економіка України повністю залежить від трендів кон'юнктури зовнішніх ринків. Неадекватність дій, або відсутність комплексних заходів, системних механізмів підтримки стабільності національної економіки ведуть до істотного негативного деформуючого впливу глобальних викликів, а отже, Україна втрачає можливість отримувати максимальну вигоду від процесів глобалізації, не може гармонійно інтегруватись в світовий ринковий простір. Той стан речей, що склався, повинні змінити лише прораховані комплексні заходи керівництва України, дотримуватись порад вчених, які ведуть наукові дослідження у цьому напрямі, особливо щодо засобів та механізмів, які додають стабільності і витривалості економіці України на державному і регіональному рівнях.

Щодо подальших наукових досліджень проблем сьогодення, невизначеності в умовах існування глобальних викликів, постійних карколомних змін світового простору, то можна визначити декілька напрямків: пошук нових підходів до створення міжнародного співробітництва на всіх рівнях (державному, корпоративному, суспільному, міжособистісному); активізація глобальної господарської діяльності через використання новітніх інформаційних технологій, всіх інших найсучасніших методів; суттєве збільшення міжнародної, міждержавної торгівлі, в кількості і обсягах, при цьому більш якісне, і ефективно з точки зору задоволення в повній мірі потреб кожної людини; поглиблення процесу демократизації суспільства, що в значній мірі дасть можливість більш ефективно, відкрито впливати на розподіл можливостей та ресурсів між людьми.

Список використаних джерел:

1. Новая концепция, старая реальность Термин «глобализация» появился недавно, но интернационализация рынков, людей, идей и культур совсем не нова Гарольд Джеймс : [Электронный ресурс] // Финансы и развитие Декабрь 2016. – Режим доступа : <http://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/fandd/2016/12/pdf/james.pdf>
2. Henry Morgenthau Jr. : [Электронный ресурс] // From Wikipedia, the free encyclopedia. – Режим доступа : https://en.wikipedia.org/wiki/Henry_Morgenthau_Jr.
3. План Моргентау : [Электронный ресурс] // Вікіпедія – вільна енциклопедія. – Режим доступа : https://uk.wikipedia.org/wiki/План_Моргентау
4. Sakiko Fukuda-Parr. The Human Development Paradigm: operationalizing Sen's ideas on capabilities : [Электронный ресурс] // Feminist Economics 9(2 — 3), 2003, 301—317. – Режим доступа : https://www.researchgate.net/publication/24081267_The_Human_Development_Paradigm_Operationalizing_Sen's_Ideas_on_Capabilities
5. Winners of the Nobel Prize for Economics : [Электронный ресурс] // Encyclopaedia Britannica. – Режим доступа : <https://www.britannica.com/topic/Winners-of-the-Nobel-Prize-for-Economics-1856936>
6. The Sveriges Riksbank Prize in Economic Sciences in Memory of Alfred Nobel 2008 Paul Krugman : [Электронный ресурс] // The Sveriges Riksbank Prize in Economic Sciences in Memory of Alfred Nobel 2008 was awarded to Paul Krugman "*for his analysis of trade patterns and location of economic activity*". – Режим доступа : https://www.nobelprize.org/nobel_prizes/economic-sciences/laureates/2008/
7. Бек У. Что такое глобализация? / У. Бек // Пер. с нем. А. Григорьев и В. Седелник; общ. ред. и послесл. А. Филиппова. М.: Прогресс-Традиция, 2001. 301 с.
8. Бек У. Что такое глобализация?: Ошибки глобализма - ответы на глобализацию / Пер. с нем. А. Григорьева, В. Седелника ; общ. ред. и послесл. А. Филиппова. - М.: Прогресс-Традиция, 2001. – С. 43).
9. Бек У. Что такое глобализация?: Ошибки глобализма - ответы на глобализацию / Пер. с нем. А. Григорьева, В. Седелника ; общ. ред. и послесл. А. Филиппова. - М.: Прогресс-Традиция, 2001. – С. 43).

10. Тофлер Э., Тофлер Х. Революционное богатство. – Москва, Изд-во «АСТ-МОСКВА», 2008. – 569 с.
11. Тоффлер Э. Третья волна. - М.: ООО "Фирма "Издательство АСТ", 1999.
12. Тоффлер, Элвин : [Электронный ресурс] // Вікіпедія – вільна енциклопедія. – Режим доступу : https://ru.wikipedia.org/wiki/Тоффлер,_Элвин
13. Элвин Тоффлер, Хейди Тоффлер. Часть VIII. Будущее капитализма. Глава 40. Управление завтрашними деньгами // Революционное богатство. — С. 289. — 576 с. — ISBN 978-5-17-044872-2.
14. Элвин Тоффлер, Хейди Тоффлер. Глава 23 «Скрытая половина», стр. 223. Управление завтрашними деньгами // Революционное богатство. — С. 289. — 576 с.
15. Элвин Тоффлер, Хейди Тоффлер. Глава 24 «Протребление и здоровье», стр. 234. Управление завтрашними деньгами // Революционное богатство. — С. 289. — 576 с.
16. Колодко Гжегож В. Куда идет мир: политическая экономия будущего / Г.В. Колодко; пер. с пол. Ю. Чайникова. – М.: Магистр. 2014. С. 116, 117.
17. Колодко Гж. Мир в движении. – М.: Магистр, 2011. – 575с.
18. Новая концепция, старая реальность Термин «глобализация» появился недавно, но интернационализация рынков, людей, идей и культур совсем не нова Гарольд Джеймс : [Электронный ресурс] // Финансы и развитие Декабрь 2016. – Режим доступу : <http://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/fandd/2016/12/pdf/james.pdf>
19. Хантингтон С. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку/Пер. з англ. Климчук Н. - Львів: Кальварія, 2006. - 474 с.
20. Хантингтон, Самюэль. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон; Под общ. ред. К. Королева; Пер. с англ. Т. Велимеева, Ю. Новикова. - М. : Изд-во АСТ, 2003. - 603 с.
21. Фукуяма Ф. Кінець історії і остання людина / Пер. з англ. Левіна, М.Б. - М: АСТ: Єрмак, 2005. - 588 с.
22. Фукуяма Ф. Кінець історії і остання людина / Пер. з англ. Левіна, М.Б. - М: АСТ: Єрмак, 2005. - с. 29-31.
23. Тойнби Арнольд Джозеф : [Электронный ресурс] // Вікіпедія – вільна енциклопедія. – Режим доступу : https://ru.wikipedia.org/wiki/Тойнби,_Арнольд_Джозеф

24. Тойнби А.Дж. Постигание истории. Москва: Айрис-Пресс; 2006. – 640 с.
25. Збігнєв Бжезінський. Стратегічне бачення: Америка і криза світової влади / Перекл. з англійської Г. Лелів. Львів, «Літопис», 2012. — 168 с. ISBN 978-966-8853-24-1
26. Збігнєв Бжезінський. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. / З англ. перекл. Олена Фешовець. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 200027.
27. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку : монографія. Київ : Ін-т екон. та прогноз. НАН України, 2009. 864 с.
28. Геєць В. М. Особливості взаємозв'язку економічних і політичних передумов реконструктивного розвитку економіки України. Економіка України. 2016. № 12. С. 3–21.
29. Білорус О. Г., Лук'яненко Д. Г. та ін. Глобалізація і безпека розвитку : монографія ; кер. авт. кол. і наук. ред. О. Г. Білорус. Київ : КНЕУ, 2001. 378 с.
30. Мазаракі А. А., Мельник Т. М. Регуляторна політика у сфері зовнішньої торгівлі. Київ : Київ. нац. торг-екон. ун-т, 2010. 470 с.
31. Мазаракі А. А., Мельник Т. М., Іксарова Н. О. та ін. Зовнішня торгівля України: XXI століття : монографія ; за ред. А. А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 600 с.
32. Онищенко В., Гужва І. Стимулювання Національного Експорту : [Електронний ресурс] // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2017. № 6. – Режим доступу : http://zt.knteu.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2162&catid=230&lang=uk
33. Онищенко В. Менеджмент Транснаціональних Корпорацій : [Електронний ресурс] // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2017. № 1. – Режим доступу : [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2017/01\(90\)/ZT_01_2017_st_04.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2017/01(90)/ZT_01_2017_st_04.pdf)
34. Лагутін В. Ефекти Державного Регулювання Економіки В Умовах Євроінтеграції України : [Електронний ресурс] // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2017. № 6. – Режим доступу : [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2017/06\(95\)/ZT_2017_No6_001.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2017/06(95)/ZT_2017_No6_001.pdf)

35. Мамотенко Д.Ю. Глобалізація міжнародних фінансових ринків // Гуманітарний вісник ЗДІА, 2009. – №39. – С.229 – 237
36. Бураковский І., Мовчан В., Кузяків О. та ін. Біла книга. Як реалізувати експортний потенціал України за умов глобалізації: Пропозиції щодо політики сприяння розвитку українського експорту. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Київ : ІЕД, 2016. 50 с.
37. Мунтян М.А., Урсул А.Д. Глобализация и устойчивое развитие. – М.: СТУПЕНИ, 2003. – С. 288.
38. Бородин С. Россия и «новый мировой порядок» // Обозреватель. - 2002. - № 5 - 6 (148 – 149) Режим доступа: World Wide Web. URL: http://www.rau.su/observer/N5-6_02/index.htm.
39. Е.И. Хан СУЩНОСТЬ И СОЦИАЛЬНЫЕ ФУНКЦИИ ТЕОРИИ ГЛОКАЛИЗАЦИИ - [Електронний ресурс] // Вікіпедія – вільна енциклопедія. – Режим доступу : https://iphras.ru/uplfile/root/biblio/School_young_ph/15_Khan.pdf
40. Ревуцький С. РОЗВИТОК ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ // [Електрон. ресурс]. Теорія і практика інтелектуальної власності 4/2016 - Режим доступа: <http://www.inprojournal.org/wp-content/uploads/2016/11/revutskyi416.pdf>
41. Тоффлер Э. Третья волна. - М.: ООО "Фирма "Издательство АСТ", 1999. – С. 31-33.
42. Тоффлер Э. Третья волна. - М.: ООО "Фирма "Издательство АСТ", 1999. – С. 32-33.
43. Інформаційне_суспільство [Електронний ресурс]. Вікіпедія – вільна енциклопедія. – Режим доступу - https://uk.wikipedia.org/wiki/Інформаційне_суспільство
44. Ліпкан В.А. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції. [Електронний ресурс]. – Режим доступу - <http://westudents.com.ua/knigi/363-nformatsyna-bezpeka-ukrani-v-umovah-vrontegrats-lpkan-va.html>
45. Мунтян М.А., Урсул А.Д. Глобалізація та стійке розвиток. - М .: СТУПЕНИ, 2003. - С. 158 - 159.
46. Бек У. Что такое глобализация?: Ошибки глобализма - ответы на глобализацию / Пер. с нем. А. Григорьева, В. Седельника ; общ. ред. и послесл. А. Филиппова. - М.: Прогресс-Традиция, 2001. – С. 42 – 43.

47. Глокалізація : [Електронний ресурс] // Вікіпедія – вільна енциклопедія. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Глокалізація>
48. Roland_Robertson : [Електронний ресурс] // From Wikipedia, the free encyclopedia. – Режим доступу : https://en.wikipedia.org/wiki/Roland_Robertson
49. Robertson R. Glocalization: Time-Space and Homogeneity-Heterogeneity // Global Modernities / Ed. by M, Feather-stone, S. Lash, R. Robertson. London, 1995.
50. Robertson R., Iechner F. Modernization, Globalization and the Problem of Culture in the World-Systems Theory // Theory, Culture & Society. 1985. № 3; Robertson R. Globalization Theory and Civilization Analysis//Comparative Civilizations Review. 1987. Vol. 17.
51. Robertson R. Globalization: Social Theory and Global Culture. London, 1992
52. Тероризм : [Електронний ресурс] // Вікіпедія – вільна енциклопедія. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Тероризм>
53. Глобальні проблеми людства : [Електронний ресурс] // Вікіпедія – вільна енциклопедія. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Глобальні_проблеми_людства
54. Ницше Ф. По ту сторону добра и зла: Сочинения. – М.: ЗАО Изд-во ЭКСМО-Пресс; Харьков: Изд-во «Фолио», 2000. – С. 167.
55. Фукуяма Ф. Кінець історії і остання людина / Пер. з англ. Левіна, М.Б. - М: АСТ: Єрмак, 2005. - с. 29-31.
56. Бек У. Що таке глобалізація? / Пер. з нім. А. Григор'єва, В. сідельника. М.: Прогрес-Традиція, 2001. С. 23-27.
57. Сальдо зовнішньої торгівлі України "пішло в мінус" на 5 мільярдів доларів: [Електронний ресурс] // Економічна правда. – Режим доступу : <https://www.epravda.com.ua/news/2018/01/15/633026/>

Підписано до друку 24.07.2018
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 60 прим.

Громадська організація «Наукова спільнота»
46027, Україна, м. Тернопіль, вул. Загребельна, 23
Ідентифікаційний код 41522543
тел. 0979074970
E-mail: rusenkos@ukr.net

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99, 063 300 86 72
E-mail: tooums@ukr.net